

DRUŽBOSLOVJE

POKLICNO IN STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE

Izobraževalni programi srednjega
poklicnega izobraževanja

Izobraževalni programi srednjega
poklicnega izobraževanja s
slovenskim učnim jezikom na
narodno mešanem območju
slovenske Istre

Prilagojeni izobraževalni programi z
enakovrednim izobrazbenim
standardom

KATALOG ZNANJ

IME PREDMETA: družboslovje

132 ur

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

Jožica Gramc, ZRSŠ, dr. Mojca Ilc Klun Filozofska fakulteta Univerza Ljubljana, dr. Suzana Košir, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, dr. Gregor Antoličič, ZRC SAZU, Vesna Robnik, Šolski center Slovenj Gradec, Srednja šola Slovenj Gradec in Muta, Renato Flis, Srednja šola za oblikovanje Maribor, Mojca Ogorelc, Strokovno izobraževalni center Brežice, Bernadetta Horváth, Dvojezična srednja šola Lendava

JEZIKOVNI PREGLED: Mira Turk Škraba

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://eportal.mss.edus.si/msswww/datoteke/katalogi_znanja/2026/kz-druzboslovje-spi.pdf

CIP

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](#)-ID [236947971](#)

ISBN 978-961-03-0906-2 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

BESEDILO O SEJI SS

Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje je na svoji 210. seji, dne 21. 3. 2025 določil Katalog znanj Družboslovje za izobraževalni program srednjega poklicnega izobraževanja.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovno ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

KAKO SE ZNAJTI?

TIPIČNE STRANI

V dokumentu je za dijakinje in dijake, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih dijaki izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:

Obvezno

Izbirno

Maturitetno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscilab il magnam quiam quo con explacc ullacum alisi quidell igendam, in repta doluptur volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti conmihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit eaquasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaeped quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusciisita dolorrum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

8 Nižje poklicno izobraževanje | Slovenščina

Številka strani,
program izobraževanja,
predmet

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
I: *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak

- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorum quasimus mo mi.
- Ilillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repelliam.
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
- Ut fuga. Nemperum fuga.**
- Ma vellaut quiatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
- Omnim ut doluptur, quam consequi.
- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorum quasimus mo mi.*
- Ilillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repelliam.*
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
- Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint
☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	

9 Nižje poklicno izobraževanje | Slovenščina

27. 2. 2025 /// 15:45

Pojmi, ki jih dijak mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikalne usvojijo dijaki.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaborest quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

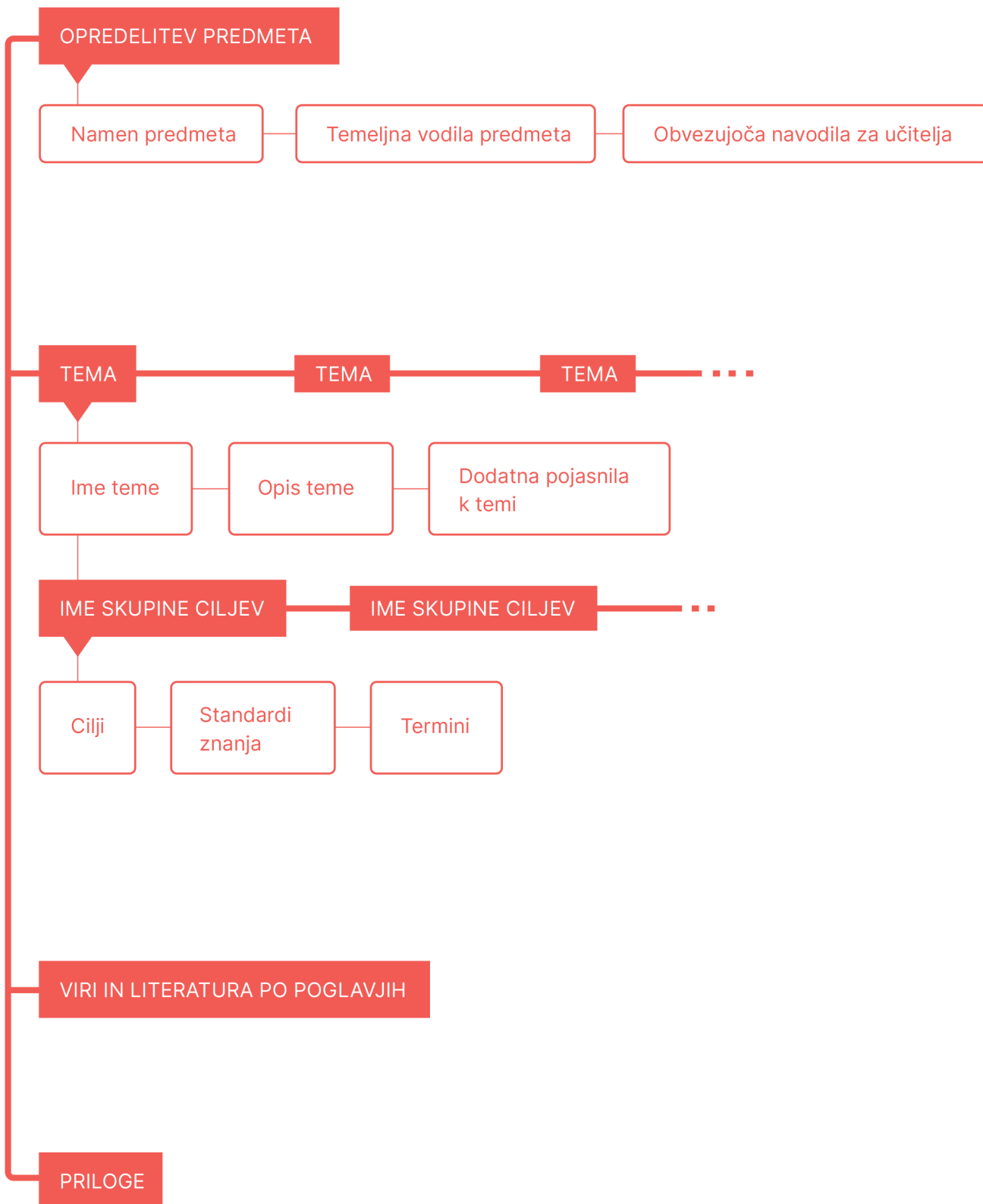
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA KATALOGA ZNANJ

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA..... 10

Namen predmeta..... 10

Temeljna vodila predmeta 11

Obvezujoča navodila za učitelje 12

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA..... 13

DRUŽBOSLOVJE 1: POKRAJINSKA PESTROST SLOVENIJE IN SVETA 14

Raznolikost domače pokrajine in Slovenije
..... 15

Gospodarske značilnosti Slovenije v EU 16

DRUŽBOSLOVJE 2: IZZIVI SODOBNEGA SVETA, TRAJNOSTNI RAZVOJ IN NARAVNE NESREČE..... 17

Naravne nesreče v Sloveniji..... 19

Sodobni geografski izzivi 20

Trajnostni razvoj 21

DRUŽBOSLOVJE 3: GEOGRAFSKO RAZISKOVANJE 22

Orientacija in geografsko raziskovanje
pokrajine..... 23

DRUŽBOSLOVJE 4: DINAMIČNI ČAS OD PRVE POLOVICE 19. STOLETJA DO ZAČETKA DRUGE SVETOVNE VOJNE 25

Poklici skozi čas 26

Vpliv znanstveno - tehničnega razvoja na
gospodarske in družbene spremembe. 28

Slovenci od marčne revolucije do izbruha
druge svetovne vojne..... 29

DRUŽBOSLOVJE 5: DINAMIČNI ČAS OD TOTALITARIZMOV DO SODOBNE DEMOKRACIJE 31

Od totalitarizmov do sodobne
demokracije..... 31

Slovenci v času od druge svetovne vojne
do samostojnosti 33

DRUŽBOSLOVJE 6: SLOVENIJA - SAMOSTOJNA DRŽAVA 34

Slovenija - samostojna država..... 35

DRUŽBOSLOVJE 7: ŽIVLJENJE V SKUPNOSTI.....37

Izzivi sobivanja v družinah 39

Socializacija od otroštva do starosti 41

Vloga družine, medijev in religije..... 42

DRUŽBOSLOVJE 8: POVEZANOST IN RAZLIČNOST PRI SOBIVANJU 44

Družbena stratifikacija in neenakosti v
sodobnih družbah 44

Kultura sobivanja 46

DRUŽBOSLOVJE 9: DRUŽBA IN DEMOKRATIČNO SODELOVANJE 47

Družba in demokratično sodelovanje ... 49

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH 51

Opredelitev predmeta..... 51

Družboslovje 1: Pokrajinska pestrost
Slovenije in sveta..... 53

RAZNOLIKOST DOMAČE POKRAJINE
IN SLOVENIJE..... 53

GOSPODARSKE ZNAČILNOSTI
SLOVENIJE V EU 54

Družboslovje 2: izzivi sodobnega sveta,
trajnostni razvoj in naravne nesreče.....55

SODOBNI GEOGRAFSKI IZZIVI..... 55

TRAJNOSTNI RAZVOJ 56

Družboslovje 3: Geografsko raziskovanje
.....57

ORIENTACIJA IN GEOGRAFSKO
RAZISKOVANJE POKRAJINE 57

Družboslovje 4: Dinamični čas od prve
polovice 19. stoletja do začetka druge
svetovne vojne57

VPLIV ZNANSTVENO - TEHNIČNEGA
RAZVOJA NA GOSPODARSKE IN
DRUŽBENE SPREMEMBE..... 57

SLOVENCİ OD MARČNE REVOLUCIJE
DO IZBRUHA DRUGE SVETOVNE
VOJNE..... 58

Družboslovje 5: Dinamični čas od
totalitarizmov do sodobne demokracije 58

OD TOTALITARIZMOV DO SODOBNE
DEMOKRACIJE 58

SLOVENC V ČASU OD DRUGE SVETOVNE VOJNE DO SAMOSTOJNOSTI.....	58
--	----

**Družboslovje 6: Slovenija - samostojna
država..... 59**

SLOVENIJA - SAMOSTOJNA DRŽAVA	59
--	----

Družboslovje 7: Življenje v skupnosti ... 60

IZZIVI SOBIVANJA V DRUŽINAH.....	60
----------------------------------	----

SOCIALIZACIJA OD OTROŠTVA DO STAROSTI	60
--	----

VLOGA DRUŽINE, MEDIJEV IN RELIGIJE	61
---	----

**Družboslovje 8: Povezanost in različnost
pri sobivanju 62**

DRUŽBENA STRATIFIKACIJA IN NEENAKOSTI V SODOBNIH DRUŽBAH	62
--	----

KULTURA SOBIVANJA	62
-------------------------	----

**Družboslovje 9: Družba in demokratično
sodelovanje 63**

DRUŽBA IN DEMOKRATIČNO SODELOVANJE.....	63
--	----

PRILOGE 65

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Predmet družboslovje omogoča dijakom, da pridobijo temeljna znanja s področja družboslovnih ved (geografija, zgodovina, sociologija), pri čemer temelji na znanstvenih spoznanjih in povezuje ta znanja z zahtevami različnih poklicnih področij.

Geografija omogoča razumevanje odnosov med človekom in okoljem. Zgodovina ponuja vpogled v procese, ki so oblikovali slovensko in svetovno zgodovino, sociologija pa poudarja razumevanje sodobnih družb in socializacijskih dejavnikov s posebnim poudarkom na analizi socializacijskih dejavnikov, kot so družina, mediji in institucije, ter njihovem vplivu na oblikovanje identitete in vrednot.

Predmet neposredno podpira razvoj kompetenc, ki so ključne za uspešno delovanje v različnih poklicih, ter prispeva k življenjski in splošni razgledanosti dijaka. Ta znanja so podlaga za razumevanje in nadgraditev znanja v strokovno-teoretičnih predmetih, hkrati pa spodbujajo dijakovo kritično razmišljanje in raziskovalno radovednost.

Poseben poudarek je na povezovanju ciljev splošnih predmetov s strokovnimi moduli, kar dijakom omogoča celostno razumevanje obravnavanih vsebin ter razvoj specifičnih znanj in spretnosti, ki so ključne za njihov poklicni in osebni razvoj. Predmet se usmerja k bodočemu poklicu, saj se znanja iz družboslovja povezujejo s potrebami sodobnega časa.

Za celovito razumevanje kompleksnih družbenih vprašanj, dogodkov in procesov moramo v učne situacije sistematično vključevati priložnosti za razvijanje večperspektivnosti. Ta omogoča, da dijaki prepoznajo in razumejo različne poglede, interese in izkušnje, spodbuja razvoj kritičnega mišljenja, krepi sodelovanje, prispeva h konstruktivnemu reševanju konfliktov, razvijanju empatije ter krepitvi vrednot demokratične družbe, kot so pluralizem, svoboda izražanja, enakost in strpnost.

Dijaki razvijajo etično mišljenje, medijsko, politično, ekonomsko in finančno pismenost, pridobivajo veščine za odgovorno državljanstvo, trajnostno ravnanje in razumevanje globalnih izzivov ter krepijo sposobnosti analize in kritične presoje družbenih pojavov. Spodbujamo dovezetost za vrednote pluralne, strpne in demokratične družbe. Pri tem je ključno aktivno delo dijakov, ki naj pri izbirnih temah dokažejo svojo iniciativnost in kreativnost.

Cilj predmeta je razviti trajnejša znanja in veščine, ki dijakom pomagajo pri uspešnem vključevanju v družbo in poklicno življenje. Pridobljena znanja so podlaga za nadaljnje učenje, poklicni razvoj in aktivno sodelovanje v skupnosti. Predmet spodbuja pozitiven odnos do narave, zdravja in vseživljenjskega učenja.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Osnovno vodilo pri pouku družboslovnih vsebin naj bo učenje iz življenja za življenje.

Zaradi raznolikosti vzgojno-izobraževalnih potreb dijakov upoštevamo inkluzivne pedagoške pristope in strategije. Ti pristopi so usmerjeni v zagotavljanje prilagodljivega, varnega, spodbudnega in vključujočega učnega okolja ter temeljijo na učni diferenciaciji, individualizaciji in personalizaciji vzgojno-izobraževalnega procesa.

Dijaki naj pridobivajo znanja skozi aktivno učenje, raziskovanje in reševanje problemov, s poudarkom na interdisciplinarnosti, etičnih vidikih in trajnostnem razvoju.

Didaktični pristopi temeljijo na aktivni vlogi dijakov ter povezovanju deklarativnega, procesnega in odnosnega znanja. Učitelj vključuje smiselne medpredmetne povezave, ki obogatijo pouk z izkušnjami iz resničnega delovnega okolja in spodbujajo celostno razumevanje vsebin. Dijaki se učijo sobivanja skozi neposredne izkušnje iz vsakdanjega življenja, zato je ključno, da pouk družboslovja odseva prav to izkušnjo.

Tako razvijajo odgovoren odnos do okolja in živih bitij, kar spodbuja razumevanje trajnostnega razvoja, ohranjanja naravnih virov in kulturne dediščine.

Posebna skrb je namenjena spodbujanju slovenske identitete, varovanju naravne in kulturne dediščine ter razumevanju različnih kultur in vrednot.

Uporabljamo praktične pristope, kot so organizacija interdisciplinarnih ekskurzij, raziskovanje lokalnega okolja in vključevanje primerov iz vsakdanjega življenja. Pri pouku je pomembno upoštevati različne sposobnosti dijakov, vključno z dijaki s posebnimi potrebami, ter spodbujati sodelovanje v razredu in skupinskih projektih. Učitelji organizirajo strokovne ekskurzije, ki dijakom omogočajo realizacijo ciljev z neposredno izkušnjo, pri čemer je zaželeno čim širše medpredmetno povezovanje med splošnimi in strokovnimi predmeti.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Predmet družboslovje v programu srednjega poklicnega izobraževanja obsega 132 ur in vključuje devet tematskih sklopov, prilagojenih poklicni usmeritvi dijakov.

Izbirni cilji omogočajo prilagoditev vsebin posameznemu programu šole in bodočemu poklicu dijakov, pri čemer standardi znanja (natisnjeni poševno) zagotavljajo skupne temeljne vsebine. Učitelji naj uporabljajo inkluzivne pedagoške pristope, kot so individualizacija, diferenciacija in personalizacija, da zagotovijo vključujoče in spodbudno učno okolje za vse dijake, vključno z dijaki s posebnimi potrebami in nadarjenimi dijaki.

Pri načrtovanju učnih vsebin učitelji vključujejo medpredmetne povezave, ki združujejo splošna in strokovna znanja ter omogočajo dijakom razumevanje izzivov njihovega bodočega poklica.

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

DRUŽBOSLOVJE 1: POKRAJINSKA PESTROST SLOVENIJE IN SVETA

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema pokrajinska pestrost Slovenije in sveta obsega dve skupini ciljev: raznolikost domače pokrajine in Slovenije ter gospodarske značilnosti Slovenije v EU. V okviru teme dijaki spoznajo naravnogeografske in družbenogeografske sestavine pokrajine ter njihovo součinkovanje, izbrane družbenogeografske procese v Sloveniji, slovenske skupnosti v sosednjih državah in izseljenstvu, značilnosti gospodarstva Slovenije, vlogo Slovenije v gospodarskih, prometnih, političnih in kulturnih tokovih Evrope ter učinke svoje gospodarske dejavnosti na pokrajino in družbo.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Vključitev naravnih in kulturnih značilnosti: učitelj poudari, kako pokrajina vpliva na življenje ljudi in njihove običaje.

Dijakom daje temeljno zavedanje, da se vse sestavine v pokrajini medsebojno prepletajo in součinkujejo, kar jih vodi do zmožnosti premišljenega ravnanja v prostoru in vrednotenja posegov v prostor ter obenem do razumevanja posledic lastnih dejanj.

Geografija dijake utrjuje v zavedanju, da je zelo pomembno, kaj počnemo v pokrajini in kako oz. kako posegamo vanjo, da bodo njihova oz. naša dejanja povzročala čim manj škode in čim več dobrega tako v lokalnem in regionalnem kot v globalnem prostoru. Geografija dijakom omogoča razumevanje kompleksnosti sveta, razvijanje kritičnega mišljenja in pridobivanje praktičnih veščin.

Učitelj lahko pokaže svoje fotografije, na katerih so tipični primeri reliefnih oblik, in te predstavi dijakom.

V temo so umeščeni skupni cilji področij jezik, državljanstvo, kultura in umetnost, zdravje in dobrobit, trajnostni razvoj ter podjetnost, ki so dodatno pojasnjeni v didaktičnih priporočilih in specialno- didaktičnih priporočilih.

RAZNOLIKOST DOMAČE POKRAJINE IN SLOVENIJE

CILJI

Dijak:

O: spozna značilnosti ter součinkovanje naravnogeografskih in družbenogeografskih sestavin v domači pokrajini, Sloveniji in izbranih pokrajinah po svetu;

SC (4.1.1.1 | 2.2.3.1 | 1.1.2.2)

I: *spozna lego Slovenije na stičišču štirih naravnogeografskih enot Evrope;*

SC (2.1.3.1 | 1.1.2.1)

O: izpostavlja izbrane aktualne družbenogeografske procese v Sloveniji;

SC (1.1.2.2)

O: raziskuje položaj slovenskih skupnosti v sosednjih državah in slovenskih izseljencev po svetu ter narodnih skupnosti v Sloveniji.

SC (3.3.4.1 | 1.2.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» opiše naravno- in družbenogeografske značilnosti izbranih pokrajin;

» primerja značilnosti lege Slovenije na stičišču štirih naravnogeografskih enot Evrope;

» s primerom pojasni součinkovanje naravno- in družbenogeografskih sestavin v pokrajini;

» ob opazovanju slikovnega gradiva, branju besedila ali obisku pokrajine opiše njene značilnosti;

» ovrednoti lego Slovenije na stičišču štirih naravnogeografskih enot Evrope;

» vzročno-posledično opiše vsaj en aktualen družbenogeografski proces v Sloveniji;

» na zemljevidu pokaže, imenuje in opiše narodnostno mešana območja v Sloveniji ter območja v sosednjih državah, kjer živi slovenska skupnost.

TERMINI

- naravne sestavine pokrajine
- reliefne oblike
- hribovje
- gorovje
- gričevje
- ravnina
- kotlina
- notranji dejavniki in procesi
- zunanji dejavniki in procesi
- preperevanje
- akumulacija
- družbene sestavine pokrajine
- rodnost
- umrljivost
- naravni prirast

- starostna piramida
- erozija
- selitve
- slovenski izseljenci
- slovenska skupnost v sosednjih državah

GOSPODARSKE ZNAČILNOSTI SLOVENIJE V EU

CILJI

Dijak:

I: *izpostavi značilnosti gospodarstva Slovenije;*

SC (1.1.2.2 | 1.1.1.1)

O: spoznava vlogo Slovenije v gospodarskih, prometnih, političnih in kulturnih tokovih Evrope ter pomen prehodnosti meja znotraj EU;

SC (2.4.3.1 | 1.2.5.1)

O: sklepa o učinkih svoje gospodarske dejavnosti na pokrajino in družbo ter izpostavi predloge za njen nadaljnji trajnostni razvoj.

SC (5.1.5.1 | 2.4.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» **našteje in opiše glavne gospodarske sektorje in dejavnosti v Sloveniji;**

» *izpostavi značilnosti gospodarstva Slovenije ter presodi o možnostih za nadaljnji trajnostni razvoj posameznih gospodarskih dejavnosti;*

» **poimenuje gospodarske partnerje Slovenije** ter ovrednoti pomen in vlogo svoje gospodarske dejavnosti in poklica v Evropi in EU;

» razloži, kakšne so možnosti za trajnostni razvoj poklicne dejavnosti, za katero se izobražuje.

TERMINI

- gospodarski sektor
- gospodarska dejavnost
- kazalniki gospodarskega razvoja
- BDP
- indeks človekovega razvoja

DRUŽBOSLOVJE 2: IZZIVI SODOBNEGA SVETA, TRAJNOSTNI RAZVOJ IN NARAVNE NESREČE

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema izzivi sodobnega sveta in trajnostni razvoj obsega tri skupine ciljev: sodobni geografski izzivi, trajnostni razvoj in naravne nesreče v Sloveniji.

V okviru teme dijaki raziskujejo izbrane sodobne geografske izzive po svetu, spoznavajo vzroke za različne naravne nesreče in njihove posledice, spoznavajo značilnosti in pomen trajnostnega razvoja, razumejo nujnost odgovorne rabe naravnih virov ter raziskujejo netrajnostne posege v okolje in prostor ter predlagajo za trajnostne rešitve.

Namen izbirne teme je, da dijaki družbenogeografske značilnosti povezujejo med seboj, hkrati pa jih navezujejo tudi na naravnogeografske značilnosti, ki so izpostavljene v temi.

Dijaki s pomočjo grafov in preglednic spoznavajo naravne nesreče in razumejo problematiko, ki pomembno vpliva na pokrajino, ter predlagajo rešitve za izboljšanje stanja v domači pokrajini.

Na koncu pa na podlagi skupine ciljev *degradacija prostora na izbranih primerih* presoajo vpliv človekovih posegov v okolje. Dijaki ob obravnavi teme razvijajo vrednote, ki prispevajo k zanimanju za družbene potrebe in reševanju skupnih trajnostnih prostorskih vprašanj.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Vsebinska pojasnila

Učitelj na podlagi aktualnih dogodkov in interesov dijakov v razredu obravnava različne sodobne geografske izzive, kot so na primer rast števila prebivalstva, humanitarne krize ter krizna žarišča, migracije, socialna neenakost, podnebne spremembe, trajnostna oskrba s hrano, trajnostna mobilnost, epidemije ter spreminjanje biotske in abiotske raznovrstnosti.

Pri obravnavi selitev pazimo na rabo in razlikovanje strokovnih terminov migrant, begunec.

Učitelj naj cilj o raznolikosti prebivalstva dosega ob primerih, kot so verska, jezikovna, kulturna raznolikost in socialna neenakost ter izobraževanje.

Vpliv globalizacije lahko predstavimo skozi raziskovanje, kako globalna pop kultura vpliva na mlade v Evropi, pri čemer dijaki analizirajo vpliv glasbe, filmov, mode in družbenih omrežij na vsakdanje življenje.

Za uresničevanje cilja *raziskuje in primerja izbrane sodobne geografske izzive po svetu* učitelj (in/ali z dijaki) izbere trenutno pereč izziv, ki zadeva prebivalstvo. Lahko sta to primera, vezana na vsebine naravnih nesreč, migracij ali pa kaj drugega. Pri naravnih nesrečah lahko učitelj izbere temo, kot so potresi, poplave ali požari, in dijaki raziskujejo, kako te nesreče vplivajo na prebivalstvo, ter pripravijo poročila o preventivnih ukrepih in odzivih na nesreče.

Pri migracijah lahko dijaki raziskujejo vzroke in posledice migracij v Evropi. Dijaki pripravijo intervjuje z migranti ali predstavniki nevladnih organizacij, ki delajo z migranti, da pridobijo vpogled v njihove izkušnje. Pri starajočem se prebivalstvu lahko učitelj predstavi izzive, povezane s staranjem prebivalstva, kot so zdravstvena oskrba, pokojninski sistemi in socialna vključenost starejših, učenci pa raziskujejo možne rešitve in primere dobrih praks iz različnih držav.

Pri poučevanju trajnostnega razvoja je ključno, da dijaki razumejo, da ta koncept presega zgolj varovanje okolja – gre za celostno izboljšanje kakovosti življenja za vse ljudi na planetu. Pomembno je, da učitelj pomaga dijakom prepoznati, kako lahko sami prispevajo k uresničevanju teh ciljev s preprostimi vsakodnevnimi odločitvami in navadami.

Učitelj naj dijakom pokaže, kako lahko z majhnimi spremembami v svojih navadah, kot so zmanjšanje količine odpadkov, odgovorno ravnanje z energijo in podpora lokalnim trajnostnim podjetjem, prispevajo k trajnostnim ciljem. Ko dijaki razumejo, da lahko s svojimi vsakodnevnimi odločitvami pozitivno vplivajo na okolje, družbo in gospodarstvo, dobijo večje zavedanje o svoji vlogi v trajnostnem razvoju.

Dijaki razumejo, kaj pomeni poosebljanje vrednot trajnosti, pri čemer gradijo razumevanje in sprejemanje vrednot, ki podpirajo trajnostni razvoj, kot so spoštovanje narave, pravičnost in odgovornost, pri čemer se dijak zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni in politični ravni.

Krožno gospodarstvo je model proizvodnje in potrošnje, ki spodbuja deljenje, najem, ponovno uporabo, popravilo, obnovo in recikliranje obstoječih materialov ter izdelkov, dokler je to mogoče. S tem se podaljša življenjski cikel izdelkov in zmanjša količina odpadkov. Ko izdelek doseže konec svoje življenjske dobe, se njegovi materiali reciklirajo in ohranijo v gospodarstvu, kjer jih je mogoče znova produktivno uporabiti. Pri obravnavi krožnega gospodarstva lahko učitelj izbere enega od ključnih načel (npr. podaljšanje življenjske dobe izdelkov) in ga obravnava z vidika učinkovite rabe virov in trajnosti ter njegove dodane vrednosti.

Pomembno je, da dijaki razumejo, da krožno gospodarstvo ni le recikliranje, temveč celostna sprememba načina proizvodnje in potrošnje, ki prispeva k trajnostnemu razvoju.

NARAVNE NESREČE V SLOVENIJI

CILJI

Dijak:

I: *spoznava naravne nesreče in vzroke zanje ter se zaveda njihovih posledic za pokrajino, prebivalstvo in gospodarstvo;*

SC (2.3.1.2 | 1.1.1.1)

I: *spoznava pogoste naravne nesreče, ki lahko prizadenejo Slovenijo;*

SC (2.2.2.1 | 2.4.3.1)

I: *raziskuje vsaj eno izmed pomembnejših naravnih nesreč, ki je prizadela Slovenijo;*

SC (3.3.5.3 | 4.1.1.1)

I: *pridobiva informacije s pomočjo različnih virov o eni naravni nesreči iz domače pokrajine.*

SC (1.2.5.1 | 1.1.1.1 | 1.2.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » našteje, katere naravne nesreče Slovenije imajo velik vpliv na pokrajino in človeka;
- » pojasni posledice naravnih nesreč na izbranem konkretnem primeru iz domače pokrajine, Slovenije in sveta;
- » **razloži vrste naravnih nesreč v Sloveniji in po svetu;**
- » razloži vzroke in posledice za poplave, požare in sušo ter predlaga ustrezne rešitve za njihovo preprečevanje.

TERMINI

◦ poplave ◦ snegolom ◦ žled ◦ plaz ◦ (zemeljski in snežni) skalni podor ◦ potres ◦ ujma

SODOBNI GEOGRAFSKI IZZIVI

CILJI

Dijak:

O: spoznava vzroke in posledice za izbrane geografske izzive po svetu;

SC (1.1.1.1 | 2.2.2.1 | 2.4.3.1 | 3.3.5.3)

I: raziskuje in primerja izbrane sodobne geografske izzive po svetu;

SC (1.1.1.1 | 4.2.3.1 | 1.2.2.1)

I: ugotavlja vzroke in posledice podnebnih sprememb;

SC (2.1.1.1 | 2.1.3.1 | 2.2.2.1 | 2.4.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» **vzročno-posledično opiše in analizira izbrane sodobne geografske izzive;**

» opiše vzroke in posledice dveh izbranih sodobnih geografskih izzivov po svetu;

» opiše, kako podnebne spremembe vplivajo na domačo pokrajino ali izbrano pokrajino v Sloveniji in/ali svetu,

» **pojasni posledice naravnih nesreč na izbranem konkretnem primeru iz domače pokrajine, Slovenije in sveta.**

TERMINI

◦ rast števila svetovnega prebivalstva ◦ selitve ◦ krizna žarišča ◦ humanitarna kriza,
 ◦ socialna in družbena neenakost ◦ podnebne spremembe ◦ naravna nesreča ◦ poplava
 ◦ suša ◦ zemeljski plaz ◦ toča ◦ požar ◦ tropski vihar ◦ potres ◦ cunami ◦ izbruh
 ognjenika ◦ krožno gospodarstvo

TRAJNOSTNI RAZVOJ

CILJI

Dijak:

🟡: spozna značilnosti in pomen trajnostnega razvoja ter se zaveda nujnosti odgovornega ravnanja z okoljem in prostorom v zasebnem, javnem in poklicnem življenju;

SC (2.1.1.1 | 1.2.3.1)

🟡: razume nujnost odgovorne rabe naravnih virov;

SC (2.3.1.2)

I: raziskuje *in primerja* netrajnostne posege v prostor in okolje v Sloveniji in po svetu ter predlaga trajnostne rešitve.

SC (1.2.5.1 | 2.2.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» opredeli značilnosti trajnostnega razvoja;

» izpostavi dva okoljska problema v domači pokrajini ali Sloveniji in svetu;

» s primeri pojasni pomen odgovornega ravnanja z okoljem in prostorom;

» opiše in ovrednoti rabo naravnih virov;

» opiše izbrane primere netrajnostnih posegov v prostor in okolje (lokalnega, globalnega in primer, povezan z njegovo gospodarsko dejavnostjo) ter predlaga trajnostne rešitve.

TERMINI

◦ trajnostni razvoj ◦ degradirano okolje ◦ zavarovana območja ◦ naravni vir ◦ degradirani prostor

DRUŽBOSLOVJE 3: GEOGRAFSKO RAZISKOVANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema geografsko raziskovanje obsega skupino ciljev orientacija in geografsko raziskovanje pokrajine. V okviru teme se dijak uri v orientaciji, rabi zemljevida in kompasa ter preprostih metod terenskega dela in raziskovanja.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V temo so umeščeni skupni cilji področij jezik, državljanstvo, kultura in umetnost, trajnostni razvoj ter zdravje in dobrobit, ki so dodatno pojasnjeni v didaktičnih priporočilih in specialnodidaktičnih priporočilih.

Skupna cilja na področju strokovnega jezika (dijak se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije, torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav ter se izraža z ustrežno terminologijo predmeta in skrbi za ustrežno govorno in pisno raven svojega strokovnega jezika), četudi nista izpostavljena, umeščamo tudi v to temo.

V tej temi so v cilje umeščeni skupni cilji s področij trajnostnega razvoja, zdravja in dobrobiti in jezik, kultura in državljanstvo s poudarkom na »telesni dobrobiti, pri čemer dijak spoznava in udejanja pravilno gibanje in sprostitev, socialni dobrobiti, pri čemer se učenec zaveda lastnega vedenja v skupinah, raznolikosti družbenih skupin, razvija komunikacijske spretnosti, se uri v sodelovanju in reševanju konfliktov, empatiji in prosocialnem vedenju«.

Poseben pomen za pouk geografije ima uporaba sodobne digitalne tehnologije. Priporočamo uporabo različnih digitalnih pripomočkov (računalnik, LCD projektor, pametna tabla, različni drugi mediji za uporabo računalniških programov ali aplikacij) za prikaz in delo s kartografskim, slikovnim, besedilnim, statističnim, in drugim gradivom oz. podatki. Digitalna tehnologija omogoča izbiro različnih načinov iskanja virov, ki jih je treba smiselno vključevati v proces učenja. Veliko je tudi možnosti za pridobivanje in obdelavo podatkov na medmrežju, uporabo mobilnih aplikacij, digitalnih fotoaparátov, brezpilotnih letalnikov (dronov) in drugih tehničnih pripomočkov. Pri tem je treba razumeti digitalno tehnologijo kot učno in raziskovalno orodje oz. mora biti njena raba didaktično in vsebinsko utemeljena. Digitalna tehnologija naj ne bo vir motenj pozornosti v odnosu do vsebinskih sporočil ali medsebojnem sodelovanju v učnem procesu.

V posameznem šolskem letu je obvezno t. i. geografsko raziskovanje, ki ga izvedemo v obliki celodnevne ekskurzije, v katero naj bo vključeno terensko delo z uporabo različnih učnih metod neposrednega opazovanja.

Šolske ekskurzije so dober način medpredmetnega povezovanja in krepitev interdisciplinarnega učnega pristopa, izbire različnih učnih metod in oblik dela ter spodbujanja povezovanja različnih znanj, sposobnosti in veščin. Predvidene so ekskurzije in terensko delo v domači pokrajini, po Sloveniji, glede na možnosti pa tudi v zamejstvu. Učitelj geografije naj se na podlagi strokovne presoje, lokacije šole in dejanskih možnosti odloči za ustrezen izbor lokacij. S terenskim delom in ekskurzijami omogočamo uresničevanje številnih ciljev, ki jih v učilnici ni mogoče doseči na enako celosten oz. izkustven način.

Dijaki teoretično znanje primerjajo z neposredno prostorsko izkušnjo, iščejo nove informacije oziroma dopolnjujejo že naučeno. Poleg pridobivanja novega znanja terenske metode dela omogočajo tudi razvijanje socialnih in vzgojnih ciljev, vrednot in zmožnosti (mdr. odgovornost, samostojnost, delo in sodelovanje v skupini, spoštovanje naravne in kulturne dediščine).

Učitelj naj se zaveda, da je mogoče pri terenskem delu ali na ekskurziji doseči vrsto ciljev, ki jih ob primerni didaktični organizaciji teh oblik dela ni treba (predhodno ali ponovno) umeščati v klasični pouk, s čimer terensko delo ali ekskurzija nista le dodatni obliki dela v letni učni pripravi usvajanja učnih ciljev, temveč lahko predstavljata neposredno možnost njihove realizacije.

ORIENTACIJA IN GEOGRAFSKO RAZISKOVANJE POKRAJINE

CILJI

Dijak:

○: uporablja zemljevid, kompas in sodobne komunikacijske naprave za določanje položaja ter pridobljene informacije uporabi za orientacijo in predstavitev svoje lokacije;

SC (1.1.1.1 | 1.1.2.1)

○: se uri v preprostih metodah terenskega dela kot načinah pridobivanja geografskih informacij.

SC (1.1.2.2 | 3.3.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» se na podlagi podatkov o geografski širini in dolžini ter drugih podatkov o lokaciji kraja orientira s pomočjo različnih zemljevidov in/ali sodobnih orientacijskih naprav ter opiše pot do določene točke;

» načrtuje in izvede osnovno naravno ali družbenogeografsko terensko merjenje, zapiše svoje ugotovitve, jih interpretira ter predstavi.

TERMINI

- zemljevid
- kompas
- GPS
- geografska širina
- geografska dolžina
- poldnevnik
- vzporednik
- ekvator
- začetni poldnevnik
- Greenwiški poldnevnik
- geografske metode terenskega dela
- opazovanje
- merjenje
- jemanje vzorcev
- skiciranje
- kartiranje
- anketiranje
- intervjuvanje

DRUŽBOSLOVJE 4: DINAMIČNI ČAS OD PRVE POLOVICE 19. STOLETJA DO ZAČETKA DRUGE SVETOVNE VOJNE

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema dinamični čas od prve polovice 19. stoletja do konca prve svetovne vojne obsega tri skupine ciljev: *vpliv znanstveno-tehničnega razvoja na gospodarske in družbene spremembe, Slovenci od marčne revolucije do izbruha druge svetovne vojne in poklici skozi čas.*

Poudarek je na razumevanju, kako so dogodki tega obdobja vplivali na oblikovanje sodobnega sveta, ter na razvoju sposobnosti kritične analize zgodovinskih virov in različnih perspektiv. Dijaki bodo razumeli, kako so dogodki tega obdobja oblikovali sodobni svet, ter razvijali veščine kritične analize zgodovinskih virov in različnih perspektiv. Spoznavali bodo družbene spremembe, razvoj slovenske identitete in narodne samostojnosti ter gospodarski in kulturni napredek. Poudarek je na prepoznavanju vloge posameznikov in dogodkov v oblikovanju slovenske zgodovine ter na zavedanju, kako zgodovina vpliva na razumevanje sedanjosti.

Odločitev za poklic je ena najpomembnejših odločitev v življenju, saj posamezniku zaznamuje prihodnost in ob pravilni usmeritvi poskrbi za trajno materialno varnost, zdravje in dobrobit. Tema nam približa poklice v preteklosti od prve delitve dela pa vse do današnje ponudbe, ki se ob tehnološkem napredku ves čas spreminja. Tema tako osvetljuje spremembe na trgu dela kot posledico tehnološkega razvoja. Namen teme je seznanitev z zgodovino in razvojem poklicev ter povezanostjo z delom, ki ga opravlja posameznik, in njegovo vlogo v družbi. S pregledom različnih delitev dela in poklicev v različnih časovnih obdobjih nam nakazuje tudi trende razvoja v sedanji postindustrijski dobi in ponuja razmisleke na poklicne izzive, ki nas čakajo v bodoče.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Predmet zgodovina spodbuja razumevanje različnih zgodovinskih obdobj ter prispeva k boljšemu razumevanju družbenih procesov in vrednot. Pri obravnavi zgodovine je pomembno, da dijakom na slikovit in praktičen način približamo vsebine.

Ob tem izpostavimo tudi, da so slovenska zgodovina, zgodovinske izkušnje in kulturna dediščina umeščene v širši srednjeevropski in evropski prostor, kar omogoča boljše razumevanje vplivov na dogajanje in procese ter njihovo medsebojno povezanost.

Dijakom predstavimo zgodovinski atlas in jih motiviramo za njegovo uporabo.

S pomočjo različnih virov, kot so dokumenti, fotografije in digitalni viri, dijaki pridobivajo celovito razumevanje zgodovinskih pojavov.

Spodbudimo tudi terensko delo, npr. obisk pokopališča, sakralnih objektov, gradov, spomenikov na prostem, za proučevanje zgodovinskega spomina na prednike, in uporabo šolskih ali župnijskih kronik.

Dijaki razvijajo analitične veščine in kritično presojo zgodovinske vire za razumevanje preteklosti in njenih posledic.

Pri raziskovalnem delu jih seznanimo z osnovnimi raziskovalnimi postopki in kriteriji za presojo verodostojnosti virov (npr. avtorstvo, namen dela, razmerje med dejstvi, informacijami, mnenji, ustanova, način citiranja). Pomembno je, da dijaki razvijejo sposobnost ocenjevanja verodostojnosti virov, saj bo to ključno za vse življenje.

V posameznem šolskem letu je obvezno t. i. zgodovinsko raziskovanje, ki ga izvedemo v obliki celodnevne ekskurzije, v katero naj bo vključeno terensko delo z uporabo različnih učnih metod neposrednega opazovanja.

Šolske ekskurzije so dober način medpredmetnega povezovanja in krepitev interdisciplinarnega učnega pristopa, izbire različnih učnih metod in oblik dela ter spodbujanja povezovanja različnih znanj, sposobnosti in veščin.

Poudarek je na raziskovanju lokalne zgodovine in kulturne dediščine ter povezovanju preteklih dogodkov z aktualnimi družbenimi izzivi.

S terenskim delom in ekskurzijami omogočamo uresničevanje številnih ciljev, ki jih v učilnici ni mogoče doseči na enako celosten oz. izkustven način. Dijaki teoretično znanje primerjajo z neposredno prostorsko izkušnjo, iščejo nove informacije oziroma dopolnjujejo že naučeno. Poleg pridobivanja novega znanja terenske metode dela omogočajo tudi razvijanje socialnih in vzgojnih ciljev, vrednot in zmožnosti (mdr. odgovornost, samostojnost, delo in sodelovanje v skupini, spoštovanje naravne in kulturne dediščine). Učitelj naj se zaveda, da je mogoče ob terenskem delu ali na ekskurziji doseči vrsto ciljev, ki jih ob primerni didaktični organizaciji teh oblik dela ni treba (predhodno ali ponovno) umeščati v klasični pouk, s čimer terensko delo ali ekskurzija nista le dodatni obliki dela v letni učni pripravi usvajanja učnih ciljev, temveč lahko predstavljata neposredno možnost njihove realizacije.

POKLICI SKOZI ČAS

CILJI

Dijak:

I: spozna vzroke za delitve dela v različnih zgodovinskih obdobjih;

SC (1.2.2.1 | 1.2.5.1)

O: razišče razvoj in spreminjanje značilnosti svojega bodočega poklica;

SC (2.1.1.1 | 1.1.1.1 | 1.1.2.1)

O: razišče spreminjanje poklicev nekoč in danes.

SC (1.2.2.2 | 1.2.5.1 | 3.3.3.2 | 2.1.2.1 | 4.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predstavi nekaj tipično moških in tipično ženskih poklicev v preteklosti in opiše vzroke za tako delitev;
- » na konkretnem primeru poveže in pojasni napredek v znanosti in tehniki z razvojem različnih poklicev;
- » razloži položaj in ugled izbranih poklicev v posameznih zgodovinskih obdobjih;
- » navede, kateri pogoji so morali biti izpolnjeni za nastanek njegovega bodočega poklica;
- » predstavi mejnike v razvoju svojega bodočega poklica;
- » pojasni pomen svojega bodočega poklica v različnih zgodovinskih obdobjih;
- » razloži vpliv opravljanja bodočega poklica na zdravje posameznika in naravno okolje v različnih zgodovinskih obdobjih;
- » navede nekaj poklicev, ki danes ne obstajajo več in pojasni, zakaj oziroma kako so se preoblikovali;
- » sklepa o spremembah v izvajanju svojega poklica kot posledici hitrega tehnološkega razvoja v 21. stoletju.

TERMINI

- poklic. ◦ razvoj poklicev ◦ poklicni izzivi ◦ tehnološki napredek ◦ trendi poklicnega razvoja
- avtomatizacija ◦ umetna inteligenca

VPLIV ZNANSTVENO - TEHNIČNEGA RAZVOJA NA GOSPODARSKE IN DRUŽBENE SPREMEMBE

CILJI

Dijak:

I: razvija spretnosti orientacije v zgodovinskem času, spozna zgodovino kot vedo;

SC (1.1.1.1 | 1.1.2.1 | 1.2.2.2)

O: razume osnovne značilnosti zgodovinskega razvoja in vlogo znanosti v vsakdanjem življenju;

SC (1.1.4.1 | 1.1.2.1)

I: spozna napredek stroke, za katero se usposablja, v zgodovinskem kontekstu;

SC (2.3.1.1)

O: razume vpliv znanstveno-tehničnega napredka na gospodarstvo in družbo.

SC (2.2.1.2 | 1.3.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» umesti ključne dogodke na časovni trak in jih poveže s širšimi zgodovinskimi spremembam;

» na izbranem primeru pojasni pozitivne in negativne učinke znanstveno-tehničnega napredka na vsakdanje življenje ljudi doma in po svetu;

» našteje pomembne obrti ali dejavnosti, značilne za njegov kraj.

TERMINI

◦ Industrijska revolucija ◦ industrializacija ◦ kapitalizem ◦ delavsko gibanje ◦ gospodarska kriza ◦ globalizacija ◦ izumitelji ◦ kapital ◦ sindikat ◦ stavka ◦ borza ◦ gospodarska kriza
◦ mezda ◦ izzivi digitalizacije

SLOVENCİ OD MARČNE REVOLUCIJE DO IZBRUHA DRUGE SVETOVNE VOJNE

CILJI

Dijak:

I: *spoznava najpomembnejše dosežke Slovencev do začetka druge svetovne vojne;*

SC (1.1.1.1)

O: razume razloge za težnje Slovencev po narodni samostojnosti in posledice teh prizadevanj;

SC (1.2.4.1)

O: spoznava vpliv prve svetovne vojne na vsakdanje življenje Slovencev in značilnosti prve svetovne vojne;

SC (1.1.1.1)

O: vrednoti odločitve Slovencev za izstop iz habsburške monarhije ter vzpostavitev jugoslovanske državne tvorbe do začetka druge svetovne vojne;

SC (1.2.4.1)

O: spoznava pomnike svojega kraja, ki so povezani z njegovim poklicem in so nastali med obema vojnoma.

SC (1.1.2.1 | 1.2.2.2 | 1.2.3.2 | 1.2.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» **našteje pomembne osebnosti in njihove dosežke ter prispevek k slovenski kulturi in znanosti do začetka druge svetovne vojne;**

» pojasni pomen programa Zedinjena Slovenija za razvoj slovenskega naroda;

» pojasni vzroke in opiše povod za izbruh prve svetovne vojne;

» s pomočjo zemljevida opiše bojevanje na frontah in umesti slovenski prostor v vojno dogajanje;

» opiše, kako je prva svetovna vojna vplivala na življenje Slovencev (begunstvo, soška fronta, pomanjkanje, vloga žensk);

» poimenuje državne tvorbe, v katerih so Slovenci živeli med letoma 1914 in 1945;

» primerja politični zemljevid Evrope pred prvo svetovno vojno in po njej ter opiše položaj Slovencev v tem obdobju;

» predstavi glavne kulturne in zgodovinske spomenike, ki so povezani z njegovim poklicem in so nastali med obema vojnoma.

TERMINI

- Revolucija 1848
- program Zedinjena Slovenija
- odprava fevdalizma
- čitalniško gibanje
- dualizem
- taborsko gibanje
- zadružništvo
- hranilnice
- izseljevanje
- nacionalna trenja
- jugoslovansko vprašanje
- Antanta
- Centralne sile
- atentat v Sarajevu
- ultimat
- prva svetovna vojna
- mobilizacija
- pozicijska vojna
- soška fronta
- majniška in krfska deklaracija
- begunstvo
- 12. soška ofenziva
- domača fronta
- razpad Avstro-Ogrske
- Država Slovencev, Hrvatov in Srbov
- boji za meje
- mirovna konferenca
- Koroški plebiscit
- Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev
- banovina
- kraljeva diktatura

DRUŽBOSLOVJE 5: DINAMIČNI ČAS OD TOTALITARIZMOV DO SODOBNE DEMOKRACIJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema *dinamični čas od totalitarizmov do sodobne demokracije* obravnava dva sklopa ciljev: *prehod od totalitarnih režimov do demokracije* in *obdobje slovenske zgodovine od druge svetovne vojne do samostojnosti*.

Cilj teme je raziskati vpliv totalitarnih režimov na oblikovanje sodobne družbe in prehod k demokratičnim sistemom. Tematika razvija sposobnost kritične analize zgodovinskih virov in razumevanja različnih političnih sistemov ter poudarja, kako so politične, socialne in kulturne spremembe prispevale k vzpostavitvi pluralne, strpne in demokratične družbe.

Prvi sklop, *od totalitarizmov do sodobne demokracije*, omogoča raziskovanje različnih perspektiv zgodovinskih dogodkov, ki so oblikovali sodobni svet. Poudarja, kako so totalitarni režimi vplivali na družbene strukture in kako so se družbe razvijale proti demokraciji, zlasti po razpadu komunističnih režimov v vzhodni Evropi, kar je vplivalo na dogajanje v Jugoslaviji.

Drugi sklop, *Slovenci v času druge svetovne vojne do samostojnosti*, se osredotoča na proučevanje zgodovine Slovencev od druge svetovne vojne do osamosvojitve, pri čemer je poudarek na političnih, socialnih in kulturnih dogodkih, ki so oblikovali slovensko identiteto in vodili do odločitve za lastno državo. Pot v samostojnost se je začela v poznih osemdesetih letih ob političnih in gospodarskih težavah v socialistični Jugoslaviji.

Pomemben trenutek na poti k samostojnosti je bil proces proti četverici JBTZ, ki je sprožil množične demonstracije in zahteve po demokratičnih reformah. Leta 1990 so potekale prve demokratične volitve, na katerih je zmagala koalicija DEMOS, ki je zagovarjala avtonomijo in demokracijo znotraj Jugoslavije. Na plebiscitu se je večina izrekla za samostojnost in 25. junija 1991 je Slovenija razglasila neodvisnost. Sledila je desetdnevna vojna z JLA, ki se je končala z Brionsko deklaracijo.

OD TOTALITARIZMOV DO SODOBNE DEMOKRACIJE

CILJI

Dijak:

🟡: ugotavlja temeljne značilnosti totalitarnih režimov ter njihov vpliv na življenje ljudi;

SC (1.1.1.1)

🟡: razume potek in razsežnosti druge svetovne vojne ter njene posledice v primerjavi s prvo svetovno vojno;

SC (4.1.1.1 | 2.2.2.1)

I: razume posledice blokovske delitve sveta v času hladne vojne;

SC (4.3.2.1 | 4.1.2.1 | 2.3.3.1)

🟡: analizira politične in gospodarske razmere, ki so spodbujale demokratizacijo vzhodnega bloka in Jugoslavije.

SC (1.2.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» razloži, kakšen je bil vpliv druge svetovne vojne na Slovence in opiše njihove odzive na dogajanje;

» pojasni vpliv druge svetovne vojne na civilno prebivalstvo;

» na zemljevidu označi države s parlamentarno demokracijo in totalitarne države;

» opiše življenje ljudi v različnih totalitarnih režimih in jih med seboj primerja;

» našteje najpomembnejša krizna žarišča v času hladne vojne;

» ob zemljevidu pojasni blokovsko delitev Evrope po drugi svetovni vojni ter opiše življenje ljudi na eni in drugi strani železne zaves;

» navede glavne posledice propada komunističnih režimov v Evropi.

TERMINI

◦ totalitarizem ◦ fašizem ◦ nacizem ◦ stalinizem ◦ čistke ◦ zlom borze ◦ črni petek ◦ New Deal ◦ diktatura ◦ rasizem ◦ trojni pakt ◦ komunizem ◦ sile osi ◦ druga svetovna vojna ◦ bliskovita vojna ◦ totalna vojna ◦ koncentracijska taborišča ◦ antisemitizem ◦ holokavst ◦ genocid ◦ kultura spominjanja ◦ geto ◦ okupacija ◦ upor ◦ kolaboracija ◦ odporniška gibanja ◦ Dan D ◦ atomska bomba ◦ blokovska delitev sveta ◦ kolektivizacija ◦ hladna vojna ◦ železna zavesa ◦ berlinski zid ◦ NATO ◦ Varšavski pakt ◦ gibanje neuverščenih ◦ padec železne zaves ◦ padec berlinskega zidu ◦ razpad Sovjetske zveze ◦ apartheid ◦ neokolonializem ◦ EU

SLOVENCİ V ČASU OD DRUGE SVETOVNE VOJNE DO SAMOSTOJNOSTI

CILJI

Dijak:

○: razume potek in razsežnosti druge svetovne vojne na Slovenskem ter vrednoti njene posledice;

SC (1.2.5.1)

I: *razišče različne dimenzije življenja Slovencev v socialistični Jugoslaviji;*

SC (1.2.5.1 | 1.2.2.2)

○: spoznava težnje Slovencev po osamosvojitvi ter razume vzroke za razpad SFR Jugoslavije;

SC (1.2.4.1 | 1.2.3.2)

○: spoznava demokratizacijske procese v Sloveniji konec osemdesetih let.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» iz različnih perspektiv opiše, kako se je končala druga svetovna vojna na Slovenskem in kakšne posledice je to imelo za posameznike in družbo;

» opiše vsakdanje življenje različnih generacij v Sloveniji in socialistični Jugoslaviji;

» navede glavne vzroke za razpad Jugoslavije in jih poveže s težnjo Slovencev po samostojni državi;

» opiše slovensko pomlad in navede pomembnejše posameznike, ki so vplivali na odločitev Slovencev za lastno državo.

TERMINI

○ okupator ○ talci ○ OF ○ partizani ○ NOB ○ vaške straže ○ domobranci ○ državljanska vojna ○ komunistični prevzem oblasti ○ enostrankarski sistem ○ komunistična stranka ○ partija ○ poveljni poboji ○ kultura spominjanja ○ federativna republika ○ Svobodno tržaško ozemlje ○ agrarna reforma ○ nacionalizacija ○ delovne brigade ○ študentske demonstracije ○ Nova revija ○ Mladina ○ inflacija ○ štafeta mladosti ○ plebiscit za samostojnost ○ vojna za Slovenijo ○ JLA ○ teritorialna obramba ○ civilno družbena gibanja ○ afera JBTZ ○ Majniška deklaracija 1989 ○ demokratizacija ○ DEMOS ○ prve večstrankarske volitve

DRUŽBOSLOVJE 6: SLOVENIJA - SAMOSTOJNA DRŽAVA

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema *Slovenija – samostojna država* obravnava ključne dogodke osamosvajanja in prehoda Slovenije iz jugoslovanske federacije v samostojno demokratično državo.

Prve demokratični volitve leta 1990 so prinesle zmago koaliciji DEMOS, ki si je prizadevala za večjo avtonomijo in demokracijo znotraj Jugoslavije. Na plebiscitu se je večina Slovencev izrekla za neodvisnost, ki je bila uradno razglašena 25. junija 1991. Slovenci smo dobili samostojno in demokratično državo, z mednarodnim priznanjem. Temu je sledila desetdnevna vojna z Jugoslovansko ljudsko armado, ki se je končala z Brionsko deklaracijo. Slovenija je pridobila mednarodno priznanje kot samostojna, demokratična država in v naslednjih letih dosegla tudi članstvo v EU in Natu, kar je bil strateški cilj že od njenega nastanka.

V ospredju bo spoznavanje pomena parlamentarne demokracije, svobode, enakopravnosti in človekovih pravic ter vrednot pluralne, strpne in demokratične družbe. Raziskovanje prelomnih dogodkov, kot so plebiscit, Majniška deklaracija in vojna za Slovenijo, bo osvetlilo njihov vpliv na vsakdanje življenje prebivalcev.

Poudarek bo na političnih, ekonomskih in socialnih spremembah, ki so oblikovale samostojno Slovenijo, ter na vzpostavitvi demokratičnih institucij in vključevanju države v mednarodne povezave, kot sta Evropska unija in Nato.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Dijaki bodo raziskovali prelomne dogodke, kot so sprejetje Majniške deklaracije o neodvisnosti, plebiscit in vojna za Slovenijo, ter njihov vpliv na življenje prebivalcev. Poseben poudarek bo na spremembah v vsakdanjem življenju, razvoju demokratičnih institucij ter vključenosti Slovenije v mednarodne povezave, kot sta Evropska unija in NATO.

Raziskovanje prelomnih dogodkov, kot so plebiscit, Majniška deklaracija in vojna za Slovenijo, bo osvetlilo njihov vpliv na vsakdanje življenje prebivalcev.

S primerjanjem življenja v socialistični Jugoslaviji in samostojni Sloveniji bodo dijaki analizirali politične, gospodarske in družbene spremembe, ki so sledile osamosvojitvi.

Različne dejavnosti, kot so razprave, analiza medijev tistega časa in priprava predstavitev, bodo dijakom pomagale razvijati kritično mišljenje in razumevanje procesov, ki so oblikovali sodobno slovensko državo.

SLOVENIJA - SAMOSTOJNA DRŽAVA

CILJI

Dijak:

○: spozna glavne mejnike procesa osamosvajanja Slovenije;

SC (1.2.5.1)

○: razume, kako je ustanovitev samostojne države vplivala na življenje Slovencev;

SC (1.2.1.2 | 1.2.2.2 | 1.2.4.1)

○: spozna Republiko Slovenijo kot samostojno, neodvisno in suvereno državo;

SC (1.2.4.1 | 1.2.1.4 | 1.2.5.1)

I: razume vzroke za vključitev v evroatlantske povezave ter opiše mednarodni položaj Slovenije danes.

SC (1.2.5.1 | 1.2.1.1 | 1.2.2.2 | 1.2.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» navede glavne vzroke in mejnike od plebiscita do samostojne slovenske države;

» opiše nastanek Demosa in njegovo vlogo pri prvih demokratičnih in večstranskarskih volitvah v Sloveniji;

» navede ključne dogodke po vzpostavitvi nove demokratične oblasti v Sloveniji;

» opiše in predstavi pomen slovenskih državnih simbolov in državnih praznikov;

» s pomočjo virov pojasni proces mednarodnega priznanja Republike Slovenije;

» primerja in utemelji politične, gospodarske in kulturne spremembe, ki sta jih prinesli slovenska osamosvojitev in vključitev v evroatlantske povezave.

TERMINI

◦ plebiscit za samostojnost ◦ vojna za Slovenijo ◦ brionska deklaracija ◦ vpeljava lastne valute
- tolar ◦ sprejetje ustave RS ◦ mednarodno priznanje ◦ sprejem v OZN ◦ vstop v NATO
◦ večstrankarski sistem ◦ politični pluralizem ◦ sprava ◦ politična nestabilnost ◦ vstop v
Evropsko unijo ◦ monetarna unija ◦ evro ◦ schengen ◦ državni prazniki in simboli
◦ družbene in gospodarske spremembe/krise ◦ begunska kriza ◦ predsedovanje Slovenije
Svetu EU ◦ športni uspehi ◦ svetovni slovenski kongres

DRUŽBOSLOVJE 7: ŽIVLJENJE V SKUPNOSTI

OBVEZNO

OPIS TEME

Tri skupine ciljev – *socializacija od otroštva do starosti, vloga družine, medijev in religije* ter *izzivi sobivanja v družini* – gradijo temo življenje v skupnosti.

Tema življenje v skupnosti ponuja poglobljen vpogled v ključne pojme in procese sodobne družbe.

Poudarek je na kritični presoji socializacijskih dejavnikov, kot so družina, mediji in institucije, ter njihovem vplivu na osebno identiteto in družbene vrednote. Dijaki se učijo kritično analizirati družbene spremembe in procese ter njihov vpliv na osebno in družbeno življenje.

Družina je osnovna družbena enota, ki zagotavlja skrb za otroke, vzgojo in socializacijo. Za sodobno družino je značilna množičnost raznolikih družinskih oblik, ki vključuje tudi enostarševske in istospolne družine.

Tema spodbuja empatijo, socialno odgovornost in aktivno sodelovanje v skupnosti, hkrati pa dijake usposablja za kritično vrednotenje družbenih norm in človekovih pravic. V povezavi z drugimi družboslovnimi vsebinami ta sklop omogoča dijakom celovito razumevanje vpliva medijev, informacijske družbe, religije ter družbenih pojavov na njihovo vsakdanje življenje.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Sociologija dijakom omogoča vpogled v ključne koncepte in procese sodobne družbe s posebnim poudarkom na analizi socializacijskih dejavnikov, kot so družina, mediji in institucije, ter njihovem vplivu na oblikovanje identitete in vrednot. Dijaki razvijajo sposobnost razumevanja in kritičnega ovrednotenja družbenih sprememb ter njihovega vpliva na posameznika in skupnost.

Predmet spodbuja empatijo, družbeno odgovornost in aktivno vključevanje v skupnost, pri čemer se dijaki učijo prepoznati vpliv medijev in digitalne informacijske družbe na vsakdanje življenje ([*lifecomp.pdf*](#)).

Sociologija je tesno povezana z drugimi družboslovnimi predmeti, kar omogoča celovito obravnavo družbenih pojavov.

Z uporabo grafov in preglednic lahko pri pouku sociologije krepimo tudi matematično pismenost.

Sociologija približa dijakom pojme in vsebine, ki so bistveni za razumevanje življenja v demokratični družbi, spodbujanje kulturnega dialoga, razumevanje in spoštovanje različnih kultur, skupnosti in ver.

Vsebine prispevajo k osebnostnemu razvoju dijakov in krepitvi demokratične skupnosti. Predmetni sklop sociologija se povezuje z drugimi družboslovnimi predmeti, kar omogoča celostno razumevanje družbenih pojavov in procesov ter prispeva k razumevanju vpliva medijev in informacijske družbe na oblikovanje javnega mnenja, kulturnih vrednot, političnih stališč ter na vsakdanje življenje posameznikov.

Praktične dejavnosti, kot so simulacije, debate in projekti, spodbujajo aktivno učenje in uporabo socioloških konceptov v realnih situacijah. Poudarek je tudi na povezovanju sociološkega znanja z vsebinami iz drugih predmetnih sklopov, kar dijakom omogoča celovito razumevanje kompleksnosti družbenih pojavov. Sociologija ponuja celovit vpogled v gospodarske, socialne, politične in kulturne procese. Predmet spodbuja kritično analizo različnih virov, povezovanje dogodkov z aktualnimi izzivi, kot je vpliv migracij na današnjo družbo.

Pri obravnavi sociologije je pomembno, da dijakom na slikovit in praktičen način približamo vsebine.

Učitelj načrtuje dejavnosti tako, da vključujejo tudi povezovanje z različnimi poklicnimi področji in situacijami iz realnega delovnega okolja. To omogoča dijakom, da razvijajo razumevanje specifičnih znanj in spretnosti, ki so ključni za njihov poklicni razvoj.

Z uporabo grafov in preglednic lahko pri pouku sociologije krepimo tudi **matematično pismenost**.

Učitelj daje dijakom sprotne povratne informacije o njihovem napredku po načelih formativnega spremljanja. Refleksija kot ključna faza po vsaki dejavnosti je pomembna, da dijaki lahko analizirajo pridobljena znanja in izkušnje.

Priporočamo spremljanje dokumentarnih filmov, do katerih lahko učitelj dostopa prek svetovnega spleta. Na ta način dijake navaja na odgovorno uporabo medijev in krepí medijsko senzibilnost. Priporočamo, da učitelj redno spremlja prosto dostopne dokumentarne filme na slovenskem medijskem portalu MMC, njihovo vsebino pa vključuje v pouk družboslovja.

Pri pouku sociologije lahko krepimo in razvijamo tudi **bralno pismenost** dijakov. To bomo dosegli z različnimi besedili, ki jih dijaki prebirajo. V poštev pridejo tako strokovna besedila kot leposlovje.

Dijaki naj imajo pri pouku sociologije ne samo možnost samostojnega dela, ampak tudi predstavitve oz. interpretacije svojih rezultatov in ugotovitev. S tem dolgoročno vplivamo na razvijanje komunikacijskih veščin ter možnosti prenašanja pomembnih informacij do javnosti, obenem pa krepimo zavedanje lastnih zmožnosti in pomena posameznika za delovanje skupnosti.

S tem dolgoročno vplivamo na razvijanje komunikacijskih veščin ter možnosti prenašanja pomembnih informacij do javnosti, obenem pa krepimo zavedanje lastnih zmožnosti in pomena posameznika za delovanje skupnosti.

Prav tako je pomembna kombinacija individualnega in skupinskega dela, ki omogočata interakcijo in aktivno udeležbo dijakov ter razvijanje kompetenc različnih področij.

Dejavnosti, ki dijakom omogočajo razvoj podjetnostne kompetence, temeljijo na ustvarjanju priložnosti za reševanje realnih problemov, sodelovanju in ustvarjalnem razmišljanju. Delo naj poteka v skupinah, v katerih si dijaki razdelijo vloge in se učijo sodelovanja, komunikacije in mreženja.

Dijak je v čim večji meri vključen v proces prepoznavanja problema, priprave nabora možnih rešitev problema, izbire najbolj optimalne rešitve na podlagi predhodno zastavljenih kriterijev, razvijanja možne rešitve. Učitelj naj spodbuja dijake, da se učijo na podlagi izkušenj, reflektirajo svoje odločitve in evalvirajo rezultate. S takšnim pristopom bodo dijaki razvijali ustvarjalnost, odgovornost, prilagodljivost in sposobnost prenosa idej v prakso. Dejavnosti učitelj načrtuje tako, da preveri predznanje dijakov oz. ugotovi področja pomanjkljivega znanja in razumevanja ključnih konceptov, saj to lahko vpliva na nadaljnje usvajanje ciljev in standardov znanja.

Pri načrtovanju dejavnosti, ki zahtevajo aktivno vlogo dijakov, je pomembno, da se učitelj predhodno dogovori z dijaki in skupaj z njimi izpelje kriterije uspešnosti (kako bodo vedeli, kdaj so uspešni). Učitelj s sprotno povratno informacijo (ustno/pisno, ki je vezana na kriterije uspešnosti) podpira dijake pri razvijanju njihovih idej oz. nastanku izdelka oz. dokaza znanja. Učitelj spodbuja delo v parih ali manjših skupinah za razvoj timske naravnosti in socialnih veščin (sodelovanje, spoštljiva komunikacija, asertivnost).

Povezovanje vsebin in metod

Pri poučevanju je pomembno povezovati medpredmetne vsebine ter uporabljati različne didaktične metode, ki spodbujajo kritično in kreativno mišljenje ter osebnostni razvoj dijakov. Vsebine aktualiziramo z vključevanjem realnih situacij iz okolja, v katerem dijaki živijo. Učitelj omogoča dijakom pridobivanje praktičnih veščin za življenje.

Učitelj lahko vsebine poučuje s pomočjo avdiovizualnih virov (npr. dokumentarni filmi), lahko uporabi novice iz medijev (časopisi, revije, objave na spletiščih medijev) in drugih virov.

IZZIVI SOBIVANJA V DRUŽINAH

CILJI

Dijak:

I: spozna vlogo družine in pomen ter raznovrstnost družin skozi čas;

SC (1.1.2.1 | 1.1.5.1 | 1.2.2.2)

I: analizira različne vzgojne stile in vloge v družinah;

SC (1.2.2.1 | 3.1.1.2 | 3.1.2.2)

I: spozna razvoj vloge žensk in moških v družini in družbi.

SC (1.2.2.2 | 3.1.2.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » s pomočjo virov na primerih pojasni raznovrstnost družinskih oblik nekoč in danes;
- » našteje nekaj vzrokov za sklenitev zakonske zveze v preteklosti;
- » pojasni družbene dejavnike, ki so pomembno vplivali na spremembe v družinskem življenju;
- » ob virih pojasni različnost družinskih vlog v različnih družinah;
- » razloži položaj otroka v tradicionalni družini;
- » opiše spremembe v vzgoji v sodobni družini in pojasni vzroke za demokratizacijo vzgojnih stilov;
- » primerja in pojasni spremembe odnosov med spoloma v družbi in družini;
- » opiše vloge žensk v družini in družbi;
- » s pomočjo virov opiše začetke in razvoj ženskih prizadevanj za enakopravnost.

TERMINI

- družina
- zakonska skupnost
- patriarhat
- matriarhat
- enakopravnost
- vzgoja

SOCIALIZACIJA OD OTROŠTVA DO STAROSTI

CILJI

Dijak:

○: spoznava proces socializacije in resocializacije in način delovanja njunih dejavnikov;

SC (2.2.1.2)

○: razume vlogo socializacijskih dejavnikov na razvoj identitete posameznika in skupnosti, družbenih vlog in statusov ter delovanje v različnih družbenih skupinah;

SC (5.2.2.1 | 1.2.2.1)

I: *razume socializacijo skozi različna življenjska obdobja;*

SC (3.3.1.2 | 3.1.2.3)

○: razume razliko med biološkim in družbenim spolom ter razmišlja o različnih pogledih na vlogo ženskosti, moškosti in drugih spolnih identitet v družbi.

SC (3.1.5.1 | 3.3.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» **pojasni proces socializacije in resocializacije ter vpliv njenih dejavnikov na razvoj identitete, družbenih vlog in statusov posameznika;**

» *predstavi socializacijo skozi različna življenjska obdobja;*

» **poišče in razloži razlike med biološkim in družbenim spolom ter drugimi spolnimi identitetami v družbi.**

TERMINI

- socializacija ○ resocializacija ○ dejavniki socializacije ○ družbena identiteta ○ družbena vloga ○ družbeni status ○ življenjska obdobja ○ družbene skupine ○ totalne organizacije
- biološki spol ○ družbeni spol ○ spolna identiteta ○ enakopravnost ○ empatija ○ stereotipi
- predsodki ○ identiteta ○ samopodoba ○ psihološka trdnost ○ duševno zdravje

VLOGA DRUŽINE, MEDIJEV IN RELIGIJE

CILJI

Dijak:

🔵: spoznava raznolikost družin in družinskega življenja skozi različna življenjska obdobja in kulture;

SC (3.3.2.1 | 3.3.4.1)

🔵: raziskuje vlogo in vpliv množičnih medijev ter digitalnega okolja na družbo, razmišlja o njihovi svobodi, odgovornosti in etičnih načelih delovanja ter kritično ocenjuje pozitivne in negativne vplive informacij, vključno z lažnimi novicami in sovražnim govorom;

SC (3.1.1.2 | 4.1.2.1 | 1.3.3.1 | 1.3.4.1 | 1.3.4.2)

🔵: preučuje vpliv religij na posameznika in družbo;

SC (1.2.2.1)

I: *kritično presoja pomen verskega pluralizma in (ne)tolerance.*

SC (3.3.4.3 | 2.2.2.1 | 3.3.1.2 | 3.3.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» primerja družine in družinsko življenje v različnih kulturah in različnih življenjskih obdobjih in razloži značilnosti;

» navede in opiše različne vrste družin;

» pojasni vzroke in posledice razvez, ločitev, ponovnih porok in nasilja v družinah;

» opiše vpliv množičnih medijev in socialnih omrežij na oblikovanje vrednot, identitet in odnosa do sveta;

» razloži kako lažne novice in sovražni govor vplivajo na odnose v skupnosti;

» pojasni vlogo in vpliv religij na posameznika in družbo ter razloži pomen verskega pluralizma in strpnosti v svojem okolju.

TERMINI

◦ družina ◦ razveza ◦ ločitev ◦ nasilje v družini ◦ zunajzakonska skupnost ◦ zakonska zveza
 ◦ množični mediji ◦ neodvisnost medijev ◦ medijska pluralnost ◦ svoboda izražanja
 ◦ medijska pismenost ◦ javno mnenje ◦ digitalno okolje ◦ digitalna identiteta ◦ digifrenija
 ◦ spletni bonton ◦ kultura komuniciranja ◦ asertivno komuniciranje ◦ lažne zavajajoče informacije
 ◦ sovražni govor ◦ spletno nasilje ◦ religije ◦ verski pluralizem ◦ toleranca

DRUŽBOSLOVJE 8: POVEZANOST IN RAZLIČNOST PRI SOBIVANJU

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema povezanost in različnost pri sobivanju obsega dve skupini ciljev: *družbena stratifikacija in neenakosti v sodobni družbi* ter *kultura sobivanja*.

V sklopu *družbena stratifikacija in neenakosti* dijaki prepoznajo družbene mehanizme, ki vplivajo na sobivanje, ter razvijajo kritično razmišljanje o družbenih vprašanjih. Učijo se o učinkih neenakosti ter razvijajo empatijo in občutek za pravičnost.

Kultura sobivanja poudarja pomen kulturne raznolikosti, medkulturnega dialoga in tolerance. Dijaki raziskujejo stereotipe in predsodke ter razvijajo veščine za sobivanje v raznoliki družbi.

DRUŽBENA STRATIFIKACIJA IN NEENAKOSTI V SODOBNIH DRUŽBAH

CILJI

Dijak:

O: razume družbeno stratifikacijo, družbeno mobilnost ter učinke pripisanih in pridobljenih statusov;

SC (3.3.1.1 | 2.1.2.1)

I: razvija sposobnost prepoznavanja družbene neenakosti v različnih okoljih ter raziskuje njen vpliv na različne vidike življenja;

SC (1.2.2.2 | 3.1.2.2 | 2.2.2.1)

O: spoznava različne oblike revščine in socialne izključenosti;

SC (5.3.1.1 | 3.3.4.1)

O: razume pomen socialne države, družbene solidarnosti in vlogo družbenih institucij.

SC (2.4.3.1 | 1.2.3.1 | 1.2.2.2 | 1.2.1.5)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **pojasni družbeno stratifikacijo in različne primere družbene mobilnosti ter razlikuje med pripisanimi in pridobljenimi statusi;**
- » *opiše različne oblike družbene neenakosti ter njihov vpliv na izobraževanje, zdravje, delo, porabo in prosti čas;*
- » na primerih predstavi primere revščine in socialne izključenosti;
- » pojasni pomen socialne države, družbene solidarnosti ter vloge družbenih institucij.

TERMINI

- družbena stratifikacija ◦ družbena mobilnost ◦ pripisan in pridobljen status ◦ družbena neenakost ◦ življenjski standard ◦ revščina ◦ socialna država ◦ socialna pravičnost
- socialna izključenost ◦ družbena solidarnost ◦ družbene institucije

KULTURA SOBIVANJA

CILJI

Dijak:

○: razume pomen kulture, kulturne raznolikosti ter medkulturnih odnosov in razvija svojo kulturno identiteto;

SC (5.3.3.1 | 3.3.3.2 | 1.2.2.1)

○: spozna pomen vrednot, norm, jezika, simbolov, morale, običajev in drugih kulturnih elementov ter razvija interes za ohranjanje kulturne dediščine;

SC (3.1.5.1 | 3.1.2.2 | 1.1.5.1)

○: razume delovanje družbenega nadzora in sankcij v družbi in krepi družbeno odgovornost;

SC (2.4.3.1 | 1.2.2.1 | 3.3.5.3)

I: *razvija zanimanje za spremljanje aktualnih družbenih dogajanj.*

SC (2.1.2.1 | 1.2.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» razloži pomen kulture in opiše njene elemente;

» pojasni pomen in vlogo medkulturnih odnosov ter spremembe v kulturi, v kateri živi;

» opiše pomen kulture sobivanja, strpnosti in družbenega nadzora ob primerih aktualnih družbenih dogodkov;

» ob predstavitvi aktualnega družbenega dogodka razloži družben nadzor in pomen sankcij;

» analizira in utemelji pomen kulturne strpnosti in opredeli svojo vlogo pri aktivnem državljanstvu;

» na primeru **prikaže možnost svoje vloge pri aktivnem državljanstvu.**

TERMINI

- kultura ◦ kulturna identiteta ◦ elementi kulture ◦ pluralnost kultur ◦ etnocentrizem
- kulturni relativizem ◦ multikulturalizem ◦ subkultura ◦ kontrakultura ◦ integracija
- akulturacija ◦ kultura sobivanja ◦ družbeni nadzor ◦ sankcije ◦ kulturni dialog

DRUŽBOSLOVJE 9: DRUŽBA IN DEMOKRATIČNO SODELOVANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Skupina ciljev *družba in demokratično sodelovanje* obravnava ključne vidike demokracije, vključno z demokratičnimi procesi, funkcijo naroda in nacije ter strpnostjo do drugačnosti. Poudarek je na razumevanju nacionalne identitete, človekovih in političnih pravic ter aktivnem sodelovanju v demokratičnih procesih, kar prispeva k razvoju pravične in trajnostne družbe.

V ospredju je spoznavanje pomena parlamentarne demokracije, svobode, enakopravnosti in človekovih pravic ter vrednot pluralne, strpne in demokratične družbe.

Spodbujamo tudi kritično razmišljanje o aktualnih globalnih vprašanjih ter iskanje rešitev za sodobne izzive, kar pripomore k pravičnejši in trajnostni družbi.

Poseben poudarek je na razumevanju vloge Slovenije v evropskem kontekstu in pomenu socialne ter pravne države.

Tema *družba in demokratično sodelovanje* poudarja pomen razumevanja demokracije, demokratičnih procesov, funkcije naroda in nacije ter razvijanja strpnosti do drugačnosti. Dijaki ob tej temi raziskujejo aktualna globalna vprašanja, iščejo rešitve za sodobne izzive in prispevajo k oblikovanju pravičnejše ter trajnostne družbe.

Demokracija kot oblika družbene in politične ureditve ima svoje značilnosti, ki se od značilnosti nedemokratičnih ureditev razlikujejo v oblikah odločanja, postavljanju norm in pravil za svoje delovanje ter vrednotah, na katerih je osnovana. Skupno življenje ljudi urejajo norme in pravila, ki svobodo posameznika omejujejo, pa tudi ščitijo. V sodobnih družbah se ta pravila vzpostavijo tako, da člani družbe sodelujejo pri njihovem oblikovanju, kar pomeni, da so oblikovana na demokratičen način.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Priporočila za učitelje:

- » poudarek na prilagoditvi dejavnosti zmožnostim in interesom dijakov,
- » refleksija kot ključni del vsake dejavnosti za utrjevanje znanja,

- » spodbujanje aktivnega učenja, sodelovanja in povezovanja vsebin z življenjem,
- » spodbujanje raziskovanja, ustvarjalnosti in vrednotenja informacij za razvijanje razumevanja demokracije, vloge naroda in nacije ter različnih oblik sodelovanja v demokratičnih procesih.

Pomembno je, da dijaki:

razvijajo politično, medijsko in finančno pismenost,

razumejo pomen aktivnega državljanstva in demokratičnih procesov.

Na ta način dijaki pridobijo znanja, ki jim omogočajo boljše razumevanje demokratičnih procesov in njihovo uporabo v vsakdanjem življenju.

Didaktična pojasnila

Učitelj gradi znanje in strokovne pojme (koncepte) teme, razvija veščine, stališča in odnose, ki so opredeljeni s cilji teme, na izkušnjah dijakov, njihovem doživljanju sebe, odnosov in sveta, na kritični refleksiji in etični komunikaciji.

Zato načrtuje in omogoča avtentične učne situacije, ki izhajajo iz realnih in aktualnih življenjskih primerov oziroma situacij.

Obravnava ciljev teme ponuja tudi priložnosti za medpredmetno povezovanje (npr. z zgodovino, geografijo, slovenščino, tujimi jeziki, likovno umetnostjo), hkrati pa z drugimi področji delovanja šole tako na vzgojnem, preventivnem kot na izobraževalnem področju.

Marsikatera vsebina teme je za dijake abstraktna (npr. postopki odločanja, veje oblasti), zato je nujno, da učitelj razmisli o ustreznih didaktičnih strategijah, metodah in oblikah dela oziroma dejavnostih, ki vključujejo premostitev abstraktnosti (npr. simulacije, igre vlog, izkustveno, projektno učenje). Učitelj naj načrtuje tudi takšne dejavnosti, ki omogočajo razvijanje kritičnega in analitičnega mišljenja dijakov, asertivnost in vživljanje ter krepijo sodelovanje in delovanje.

Uporaba Ustave RS naj bo temeljni pripomoček pri učenju.

Če se ljudje želijo kompetentno odločiti o svojih predstavnikih v državnem zboru ali poslancih v Evropskem parlamentu ali na referendumu o določenem vprašanju, morajo spremljati aktualna politična in družbena dogajanja ter jih kritično vrednotiti. S tem ko imamo dovolj informacij, se lahko tehtno in premišljeno odločimo ali pa se tudi družbeno ali politično angažiramo na druge načine ter tako izrazimo lastno mnenje ali prispevamo k reševanju določenega problema, ki se nam zdi pomemben in družbeno relevanten. S tem uresničujemo aktivno državljanstvo.

V demokratičnih državah je zelo pomembno, da so pravila in načela njenega delovanja natančno določena, čemur rečemo politična ureditev.

Vse to je tudi v Republiki Sloveniji zapisano v ustavi, ki je najvišji pravni akt. To pomeni, da so mu vsa ostala pravila in zakoni v državi podrejeni in morajo biti usklajeni z njo. Ker je Slovenija del Evropske unije, pa je tudi zakonodaja, ki jo sprejmejo na evropski ravni, ravno tako zavezujoča za Slovenijo. Med drugim to pomeni, da Slovenija določene zadeve ureja enako kot druge države članice. Demokratične skupnosti urejajo skupne zadeve s političnimi odločitvami, ki morajo imeti

čim širšo legitimnost oziroma podporo. Ker ljudstvo ne more vedno odločati o vseh vprašanjih, je urejanje prepuščeno oblasti, ki izhaja iz ljudstva. To pomeni, da imajo ljudje možnost izbrati svoje predstavnike, torej kdo bo na oblasti zastopal njihove interese in komu bodo zaupali, da bo sprejemal takšne odločitve in urejal javne zadeve tako, da bo to v skladu z njihovo voljo.

Osrednji način, kako ljudstvo izbira svoje predstavnike, so volitve.

Na njih nastopajo politične stranke s svojimi kandidati in programi, s katerimi predstavijo, kako si predstavljajo nadaljnji razvoj države. Poleg volitev, na katerih lahko polnoletni državljani volijo in so voljeni, pa lahko ljudje izrazijo svoje mnenje o pomembnem družbenem vprašanju tudi na referendumu, ki je oblika neposredne demokracije.

Republika Slovenija zbira finančna sredstva za svoje delovanje v državnem proračunu, ki je pomemben vir sredstev občin, preko njega se pretakajo tudi sredstva EU in se financira delovanje javnega sektorja, ki opravlja javne funkcije, uresničuje javni interes in zadovoljuje javne potrebe. V zasebnem oziroma gospodarskem sektorju ekonomska dejavnost poteka preko zasebnih podjetij, ki zadovoljujejo interese lastnikov podjetij in potrebe potrošnikov s ciljem ustvarjanja dobička za zasebno korist. Znotraj obeh sektorjev delujejo delodajalci in delojemalci z različnimi motivi in interesi, posledično pa prihaja tudi do konfliktov interesov. Pri reševanju teh imajo ključno vlogo sindikati in delodajalske organizacije s ciljem zaščite ekonomskih in socialnih interesov posameznih deležnikov. Ekonomske pravice omogočajo posamezniku izgrajevanje premoženjske varnosti in svobode, socialne pravice pa zagotavljajo možnosti za dostojno življenje. Ekonomske in socialne pravice so varovane na mednarodni in nacionalni ravni. Ustava Republike Slovenije zagotavlja prepoved dela otrok in varstvo mladih pri delu.

Članstvo v EU nam je prineslo finančne in razvojne prednosti, nove odgovornosti in številne izzive.

DRUŽBA IN DEMOKRATIČNO SODELOVANJE

CILJI

Dijak:

○: razume funkcijo naroda in nacije, ter razvija strpnost do drugačnosti in spoštovanja med narodi;

SC (2.4.3.1 | 1.2.4.1)

○: razume pojem demokracija in razvija odnos do demokratičnega delovanja v ožji in širši skupnosti;

SC (2.4.3.1 | 1.2.5.1 | 1.2.2.1)

○: raziskuje značilnosti modernih držav, človekove in politične pravice, razume načine in pomen politične participacije ter značilnosti političnega življenja v Sloveniji;

SC (3.1.4.2 | 2.4.2.1 | 1.2.4.1)

○: razume pomen socialne in pravne države;

SC (2.4.1.1 | 1.2.3.1 | 1.2.1.1)

I: *razvija kritično razmišljanje o aktualnih družbenih in političnih dogajanjih ter razume vpliv človeškega delovanja na družbo in okolje.*

SC (1.2.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opiše funkcijo naroda in nacije ter razloži pomen konstruktivnih odnosov med narodi;
- » **pojasni pomen demokracije in predstavi demokratične postopke v ožji in širši skupnosti;**
- » predstavi različne demokratične postopke;
- » ponazori pojma socialna in pravna država;
- » ***ob primerih aktualnega političnega ali družbenega dogajanja pokaže možnost aktivnega državljanstva.***

TERMINI

◦ Demokracija ◦ država ◦ politika ◦ moč oblasti ◦ veje oblasti ◦ socialna država ◦ pravna država ◦ parlamentarne stranke ◦ politična kultura ◦ človekove pravice ◦ nacija ◦ narod ◦ patriotizem ◦ nacionalna identiteta ◦ evropska identiteta ◦ nacionalizem ◦ predsodki ◦ stereotipi ◦ ksenofobija ◦ genocid ◦ sožitje ◦ aktivno državljanstvo ◦ politična participacija ◦ atributi državnosti ◦ volitve ◦ referendum ◦ pobude ◦ politične kampanje ◦ poklicna združenja ◦ skupine pritiska ◦ interesne skupine ◦ protesti ◦ civilne iniciative ◦ družba blaginje ◦ potrošništvo ◦ globalizacijski izzivi ◦ globalni izzivi ◦ trajnostni razvoj ◦ družbena neenakost ◦ migracije ◦ begunska kriza ◦ ekonomske pravice ◦ EU ◦ Evropski parlament ◦ Evropska kpmisija ◦ Evropski svet ◦ ustava ◦ suverenost

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

OPREDELITEV PREDMETA

- » Ažman, T. idr. (2014). Učenje učenja: Primeri metod za učitelje in šole. Ljubljana: šola za ravnatelje. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/5jdkvrt>
- » Agencija RS za okolje. (b. d.). Atlas okolja [Atlas okolja](#)
- » Aleš Maver, Tomaž Smole, Nejc Kavka, (2024) Zgodovinski atlas, MK
- » Bačnik, A. et al (2022) Naravoslovna pismenost. Opredelitev gradnikov in podgradnikov. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/qnj9stv>.
- » Bačnik, et al (2016) Izobraževalni lističi Scientix NA-MA. Ljubljana. Zavod RS za šolstvo. [Scientix-nama-listici.pdf](#)
- » Bačnik, et al (2017) Izobraževalni lističi Scientix NA-MA 2. Ljubljana. Zavod RS za šolstvo. [Scientix-NA-MA-2.pdf](#)
- » Bevek, P. et al (2022) Reševanje avtentičnih problemov na STEM-področju. Zbirka Vrednotenje prečnih veščin z digitalnimi orodji na STEM-področju, uredili B. Moravec in S. S. Kumer. Gradivo projekta ATS STEM. [Resevanje_avtenticnih_problemov_STEM.pdf](#)
- » Barsotti, V et al (2022). Okvir digitalnih kompetenc za državljane. Z novimi primeri rabe znanja, spretnosti in stališč. Prevod Zavod RS za šolstvo. [DigComp 2.2 - The Digital Competence Framework for Citizens](#)
- » Brodnik V (2014). Pouk zgodovine o vojnah skozi oči otrok in mladostnikov. Zgodovina v šoli 23(1-2), str. 23-45. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/4paxi9>
- » Brodnik, V. idr. (2018). Spodbujanje razvoja veščin dela z viri s formativnim spremljanjem. Projekt ATS2020. [VescineDelazViri.pdf](#)
- » Cvetko, S. (2023). Geografska bralna značka: magistrsko delo. Filozofska fakulteta. Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/rb8uxij>
- » Kompare, A. in Rupnik Vec, T. (2016). Kako spodbujati razvoj mišljenja. Od temeljnih miselnih procesov do argumentiranja. Zavod RS za šolstvo.

- » Katalog znanja Družboslovje in naravoslovje (2007). Nižje poklicno izobraževanje.
- » Kregar, S., Rojc, J., Rutar Ilc, Z., Sambolić Beganović, A. In Slivar, B. (2020). ITS – priročnik za načrtovanje in izvedbo interdisciplinarnega tematskega sklopa. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: www.zrss.si/pdf/ITS_prirocnik.pdf
- » Marentič Požarnik, B. in Plut Pregelj, L. (2009). Moč učnega pogovora. Poti do znanja z razumevanjem.
- » Moravec, B. et al (2022) Reševanje avtentičnih problemov in razvijanje prečnih veščin po konceptu projekta ATS STEM. Zbirka Vrednotenje prečnih veščin z digitalnimi orodji na STEM-področju, uredili B. Moravec in S. S. Kumer. Gradivo projekta ATS STEM. [Razvijanje_precnih_vescin_STEM.pdf](http://www.zrss.si/pdf/Razvijanje_precnih_vescin_STEM.pdf)
- » Osamosvojitve Slovenije. (2008) Priročnik za učitelje. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- » OZN. (b. D.). Cilji trajnostnega razvoja. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/cezzq6s>
- » Polšak, A. (2014). Vloga zemljevidov pri pouku geografije. V A. Žakelj (ur.), Posodobitev kurikularnega procesa na osnovnih šolah in gimnazijah : sklop: posodobitev pouka na osnovnih šolah in gimnazijah : zbornik prispevkov zaključne konference in predstavitev predmetno razvojnih skupin, Ljubljana, 1. julij 2013. 2. izd., str. 83–92. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/21d4gyj>
- » Rogič Ožek, S. et. al. (2019) Formativno spremljanje kot podpora učencem s posebnimi potrebami: priročnik za strokovne delavce. Ljubljana. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3pxxc12>
- » Rupnik Vec, T. in Kompare, A. (2006). Kritično mišljenje v šoli. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3cjphsh>
- » Rupnik Vec, T. (2011). Izzivi poučevanja: spodbujanje razvoja kritičnega mišljenja. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/shvar6r> » Rupnik Vec, T. (Ur.) (2017). Veščine kritičnega mišljenja. Primeri nalog za spodbujanje kritičnega mišljenja pri različnih predmetih v osnovni šoli. Zavod RS za šolstvo. [vescine-kriticnega-misljenja-naloge.pdf \(zrss.si\)](http://www.zrss.si/pdf/vescine-kriticnega-misljenja-naloge.pdf) - [Išči šolskih rezultati](http://www.zrss.si/pdf/solskih-rezultati)
- » Rupnik Vec, T., Mikelc, P., Gros, V., Drnovšek, M. (2018). Spodbujanje razvoja veščin kritičnega mišljenja s formativnim spremljanjem. Mednarodni projekt Assessment of Transversal Skills - ATS2000. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vlr2ryq>
- » Rutar Ilc, Z. (2019). Vodenje razreda za dobro klimo in vključenost (1. izd., Let. 3, str. 40). Zavod Republike Slovenije za šolstvo in vprašalnik: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/j70ouu>
- » Rutar Ilc, Z., Rogič Ožek, S., Gramc, J. (2017) Socialno in čustveno opismenjevanje za boljšo vključenost. Zavod RS za šolstvo. Ljubljana. [Socialno in čustveno opismenjevanje za dobro vključenost - 4. zvezek - Zavod RS za šolstvo](http://www.zrss.si/pdf/Socialno_in_custveno_opismenjevanje_za_dobro_vključenost_4_zvezek_Zavod_RS_za_solstvo)

- » Sentočnik, S (2004). Zakaj potrebujemo opisne kriterije in kako jih pripravimo. Preverjanje in ocenjevanje, letnik 1, št. 01, str. 51-57; letnik 1, št. 02-03, str. 71-75, 2004. Nova Gorica in Sentočnik, S. (b.d.) Terminologija na temo vrednotenja. <https://tinyurl.com/3m7yje6d>
- » Spodbujanje_razvoja_pismenosti.pdf Lipovšek Lenasi, I. Bralna pismenosti in geografija. [BP_ucni_jezik_clanek_LipovsekLenasi.pdf](#)
- » Skvarč, M. et al (2018) Spodbujanje razvoja veščin znanstvenega raziskovanja s formativnim spremljanjem. Gradivo projekta ATS 2020. Zavod RS za šolstvo, Ljubljana. [VescineZnanstvenegaRaziskovanja.pdf](#) (DL str. 47)
- » Suban, M et al (2022) Razvijanje prečnih veščin na STEM-področju s formativnim spremljanjem in digitalno tehnologijo. Priročnik za učitelje. Zbirka Vrednotenje prečnih veščin z digitalnimi orodji na STEM-področju, uredili B. Moravec in S. S. Kumer. Gradivo projekta ATS STEM. [Razvijanje_precnih_vescin_STEM_formativno_spremljanje.pdf](#)
- » STAT. (b. d.). Kazalniki ciljev trajnostnega razvoja. <https://www.stat.si/Pages/cilji>
- » Štraser, N. in Bevc, V. (2018). Spodbujanje razvoja veščin sodelovanja in komuniciranja s formativnim spremljanjem. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/er83s5h>
- » Tacol, A., Lekić, K., Konec Juričič, N., Sedlar Kobe, N., & Roškar, S. (2019). *Zorenje skozi To sem jaz: razvijanje socialnih in čustvenih veščin ter samopodobe: priročnik za preventivno delo z mladostniki* (Prenovljena druga izd. priročnika 10 korakov do boljše samopodobe). Nacionalni inštitut za javno zdravje. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/yfn032w>
- » Uporaba zemljevidov pri pouku geografije in zgodovine v OŠ [Magistrsko delo, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta]. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/a19bpji>.

DRUŽBOSLOVJE 1: POKRAJINSKA PESTROST SLOVENIJE IN SVETA

RAZNOLIKOST DOMAČE POKRAJINE IN SLOVENIJE

Natek, K., Ogrin, D., Potočnik Slavič, I.. (2014). *Atlas Slovenije za osnovne in srednje šole*. Mladinska knjiga.

Geografska bralna značka: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/i0pqe4l>

Na RTV SLO je prost dostop do domačih izobraževalnih in dokumentarnih filmov, npr: [Krajinski park Pivška presihajoča jezera \(rtvslo.si\)](#)

Ogrin, D. (ur.). (2023). *Uvod v študij geografije*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Ogrin, D., Plut, D., (2009/2012). *Aplikativna fizična geografija Slovenije*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Potočnik Slavič, I. (2019). Staranje na podeželju: dejstva, pričakovanja in prostorske razsežnosti. V J. Nared, K. Polajnar Horvat, N. Razpotnik Visković (ur.), *Demografske spremembe in regionalni razvoj*.

Prosto dostopni tuji dokumentarni filmi: [Tuji dokumentarci](https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/15qsbvu)
<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/15qsbvu>

Rebernik, D. (2019). *Geografija naselij*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Rebernik, D. (2022). *Osnove fizične geografije Evrope*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Revija [Geografija v šoli – Zavod RS za šolstvo](#)

Resnik Planinc, T., Ilc Kluhn, M. (2024). *Sodobni izzivi didaktike geografije*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

[Slovenci po svetu – slovinci.si](#)

Spletna stran Radia Val 202 (Globalna vas): <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/if9manbVal 202 • Globalna vas>

Stepišnik, U. (2024). *Geomorfologija krasi Slovenije*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Zupančič, J. (2022). *Slovenske manjšine v sosednjih državah*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

GOSPODARSKE ZNAČILNOSTI SLOVENIJE V EU

[Aktivnosti VIZ_Podnebni cilji_in_vsebine_v VIZ.pdf \(zrss.si\)](#)

Natek, K., Ogrin, D., Potočnik Slavič, I. (2014). *Atlas Slovenije za osnovne in srednje šole*. Mladinska knjiga.

[BEAT_Zelena_EU-1.pdf \(zrss.si\)](#)

[Celostni_program_VITR.pdf \(zrss.si\)](#)

Geografska bralna značka: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/i0pqe4I>

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/kxoixkw>

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nzw1so7>

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/4juf9y3>

Literatura nevladnih organizacij, v kateri so objavljene različne delavnice (npr. Svet med vrsticami – priročnik za učitelje, ki ji zanima globalno učenje. Humanitas)

Na RTV SLO je tudi veliko domačih izobraževalnih in dokumentarnih filmov, npr: [Krajinski park Pivška presihajoča jezera \(rtvslo.si\)](#)

Najpogostejše naravne nesreče v Sloveniji: <https://giam.zrc-sazu.si/sl/onn-najpogostejse>

Napotki prebivalcem ob naravnih nesrečah: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/I06o0q8>

Ogrin, D. (ur.). (2023). *Uvod v študij geografije*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Ogrin, D., Plut, D. (2009/2012). *Aplikativna fizična geografija Slovenije*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

[Podnebni cilji in vsebine v vzgoji in izobraževanju – Zavod RS za šolstvo \(zrss.si\)](#)

Potočnik Slavič, I. (2019). Staranje na podeželju: dejstva, pričakovanja in prostorske razsežnosti. V J. Nared, K. Polajnar Horvat, N. Razpotnik Visković (ur.), *Demografske spremembe in regionalni razvoj*, str. 27–44.

Poučevanje migracij s pomočjo igrifikacije:

Prosto dostopni tuji dokumentarni filmi: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/15qsbvu>

Raziskovanje migracij s pomočjo življenjskih zgodb: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/7sn66n0>

Rebernik, D. (2019). *Geografija naselij*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Rebernik, D. (2022). *Osnove fizične geografije Evrope*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Resnik Planinc, T., Ilc Kluhn, M. (2024). *Sodobni izzivi didaktike geografije*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

[Slovenci po svetu – slovinci.si](#)

Spletna stran oz. aplikacija Geografski atlas naravni nesreč v Sloveniji

Spletna stran, namenjena slovenskim izseljencem in slovenskim skupnostim v sosednjih državah: <https://slovinci.si/>

Stepišnik, U. (2024). *Geomorfologija krasi Slovenije*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Teoretična in terminološka izhodišča izseljenstva:

Video Živeti s poplavami: [Živeti s poplavami – YouTube](#)

Vključenost tematik slovenskega izseljenstva v pouk geografije:

Značilnosti povratnih selitev slovenske diaspore: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/y2go9u3>

DRUŽBOSLOVJE 2: IZZIVI SODOBNEGA SVETA, TRAJNOSTNI RAZVOJ IN NARAVNE NESREČE

SODOBNI GEOGRAFSKI IZZIVI

Literatura nevladnih organizacij, v kateri so objavljene različne delavnice (npr. Svet med vrsticami – priročnik za učitelje, ki ji zanima globalno učenje. Humanitas)

Raziskovanje migracij s pomočjo življenjskih zgodb: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/7sn66n0>

Značilnosti povratnih selitev slovenske diaspore: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/y2go9u3>

Vključenost tematik slovenskega izseljenstva v pouk geografije:

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/4juf9y3>

Poučevanje migracij s pomočjo igrifikacije:

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/kxoixkw>

Teoretična in terminološka izhodišča izseljenstva:

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nzw1so7>

Spletna stran, namenjena slovenskim izseljencem in slovenskim skupnostim v sosednjih državah: <https://slovinci.si/>

Najpogostejše naravne nesreče v Sloveniji: <https://giam.zrc-sazu.si/sl/onn-najpogostejse>

Napotki prebivalcem ob naravnih nesrečah: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/l06o0g8>

Video Živeti s poplavami: [Živeti s poplavami – YouTube](#)

Spletna stran oz. aplikacija Geografski atlas naravni nesreč v Sloveniji

[Celostni_program_VITR.pdf \(zrss.si\)](#)

[AktivnostiVIZ_Podnebni_cilji_in_vsebine_vVIZ.pdf \(zrss.si\)](#)

[BEAT_Zelena_EU-1.pdf \(zrss.si\)](#)

[Podnebni cilji in vsebine v vzgoji in izobraževanju – Zavod RS za šolstvo \(zrss.si\)](#)

TRAJNOSTNI RAZVOJ

Agenda 2030: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ew6pb1c>

<https://www.zrss/pdf/greencomp.pdf>

Celostni program ozaveščanja ter vzgoje in izobraževanja o podnebnih spremembah v kontekstu VITR za vrtce, osnovne šole in gimnazije: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/0x9p14v>

Funkcionalno degradirana območja: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/8515cx6>

Konceptualizacija vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj z umestitvijo tematike podnebnih sprememb: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/r4icb12>

Lampič, B., Zupančič, J. (ur.). (2017). *Raziskovalno-razvojne prakse in vrzeli trajnostnega razvoja Slovenije*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Slovenska fundacija za trajnostni razvoj: <https://www.umanotera.org/>

Spletna stran Slovenske platforme za trajnostno mobilnost: <https://www.sptm.si/>

Spoznavanje degradiranih območij v lokalnem okolju s pomočjo terenskega dela: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/lojhf38>

Strategije in načrti v zvezi s trajnostno mobilnostjo: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/rs2vu2d>

Trajnostna mobilnost v procesu izobraževanja: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/mzjzxm>

Trajnostna mobilnost, priročnik za srednje šole: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/wxrq929>

Trajnostna mobilnost, priročnik za osnovno šolo: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxul7ai>

DRUŽBOSLOVJE 3: GEOGRAFSKO RAZISKOVANJE

ORIENTACIJA IN GEOGRAFSKO RAZISKOVANJE POKRAJINE

Priprava in izvedba terenskih vaj v Iški vasi: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/uuejds8>

Repe, B., Perica, D. (2022). *Terensko proučevanje prsti*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Revija [*Geografija v šoli – Zavod RS za šolstvo*](#)

Terensko delo pri pouku geografije: https://lifedu.upol.cz/IO/IO2_final_SLO.pdf

DRUŽBOSLOVJE 4: DINAMIČNI ČAS OD PRVE POLOVICE 19. STOLETJA DO ZAČETKA DRUGE SVETOVNE VOJNE

1. [*Priročnik za odkrivanje kompetenc in želja za poklicno usmerjanje: Ta priročnik, ki je nastal v okviru projekta Promocija poklicnega izobraževanja 2021-2022, mladim pomaga pri odkrivanju njihovih lastnosti, spretnosti in želja na kreativen način.*](#)
2. [*Knjižnica VKO-točka: Na tej spletni strani najdeš različna gradiva in poročila o trenutnih usposabljanjih in kvalifikacijah za poklicno usmerjanje delavcev na področju vseživljenjske orientacije v Evropi*](#)

VPLIV ZNANSTVENO - TEHNIČNEGA RAZVOJA NA GOSPODARSKE IN DRUŽBENE SPREMEMBE

Holz, E (1994). *Razvoj cestnega omrežja na Slovenskem ob koncu 18. in v 19. stoletju*.

Kresal, F. (1998). *Zgodovina socialne in gospodarske politike v Sloveniji od liberalizma do druge svetovne vojne*.

Mohorič, I. (1968). *Zgodovina železnic na Slovenskem*.

Maček, J. (1995). *Uvajanje dosežkov agrarno-tehničnega prevrata v slovensko kmetijstvo v obdobju 1848–1941*.

Borak, N. in Lazarevič, Ž. (ur.). (1996). *Prevrti in slovensko gospodarstvo v XX. stoletju: 1918–1945–1991*.

Krašovec, T. (1998). *Pogled v zgodovino slovenskega podjetništva*.

Lazarevič, Ž. (1994). *Kmečki dolgovi na Slovenskem. Socialno-ekonomski vidiki zadolženosti slovenskih kmetov 1848–1948*.

SLOVENCİ OD MARČNE REVOLUCIJE DO IZBRUHA DRUGE SVETOVNE VOJNE

Gabrič, A. (ur.),. (2019). *Slovenski prelom 1918*.

Rahten, A. (2016). *Od Majniške deklaracije do habsburške detronizacije*.

Gestrin, F. in Melik, V. (1966). *Slovenska zgodovina od konca osemnajstega stoletja do 1918*.

Cvirn, J. (1997). *Trdnjavski trikotnik. Politična orientacija Nemcev na Spodnjem Štajerskem (1861–1914)*.

Vodušek - Starič, J. (1985). Program Zedinjene Slovenije in leto 1848. *Prispevski za novejšo zgodovino*, 25(1/2), 3–30.

Vodopivec, P. (2006). *Od Pohlinove slovnice do samostojne države*. Modrijan.

Svoljšak, P. in Antoličič, G. (2018). *Leta strahote. Slovenci in prva svetovna vojna*.

Simić, M. (1996). *Po sledih soške fronte*. Mladinska knjiga.

Granda, S. (1995). *Dolenjska v revolucionarnem letu 1848/49*.

DRUŽBOSLOVJE 5: DINAMIČNI ČAS OD TOTALITARIZMOV DO SODOBNE DEMOKRACIJE

OD TOTALITARIZMOV DO SODOBNE DEMOKRACIJE

Gabrič, A. (2002). Slovenska kulturnopolitična razhajanja med kulturno ustvarjalnostjo in politično akcijo 1980–1987. *Zgodovinski časopis*, 56(1/2), 199–221.

Repe, B. in Kerec, D. (2017). *Slovenija moja dežela. Družbena revolucija v osemdesetih letih*. Cankarjeva založba.

Čepič, Z., Borak, N. in Fischer, J. (2008). *Slovenska novejša zgodovina 1848–1992*, Mladinska knjiga: Inštitut za novejšo zgodovino.

Steiner, M. (2015). *Vojak z zlatimi gumbi*. ZRC SAZU.

Meier, V. (1996). *Zakaj je razpadla Jugoslavija*. Znanstveno in publicistično središče.

SLOVENCİ V ČASU OD DRUGE SVETOVNE VOJNE DO SAMOSTOJNOSTI

Gabrič, A. (2002). Slovenska kulturnopolitična razhajanja med kulturno ustvarjalnostjo in politično akcijo 1980–1987. *Zgodovinski časopis*, 56(1/2), 199–221.

Rahten, A. (2020). *Po razpadu skupne države. Slovensko-avstrijska razhajanja od mariborskega prevrata do koroškega plebiscita*. Mohorjeva družba.

- Klabjan, B. in Bajc, G. (2021). *Ogenj, ki je zajel Evropo*. Cankarjeva založba.
- Repe, B. in Kerec, D. (2017). *Slovenija moja dežela. Družbena revolucija v osemdesetih letih*. Cankarjeva založba.
- Repe, B. (2015). *S puško in knjigo. Narodnoosvobodilni boj na slovenskega naroda 1941–1945*, Cankarjeva založba.
- Enciklopedija druge svetovne vojne 1939–1945. (1982). Mladinska knjiga.
- Arendt, H. (2003). *Izvori totalitarizma*. Študentska založba.
- Kershaw, I. (2012). *Hitler*. Cankarjeva založba.
- Pirjevec, J. (1987). *Tito, Stalin in zahod*. Delavska enotnost.
- Lowe, K. (2018). *Strah in svoboda. Kako nas je spremenila druga svetovna vojna*. Modrijan.
- Lowe, L. (2014). *Podivjana celina. Evropa po drugi svetovni vojni*. Modrijan.
- Blinkhorn, M. (1966). *Mussolini in fašizem*.
- Maver, A, Smole, T., Kavka, N. (2024). *Zgodovinski atlas*. Mladinska knjiga.
- Melik, V. (2002). *Slovenci 1848–1918. Razprave in članki*. Litera.
- Miranda Razpotnik, J. (2024). *Šolski zgodovinski atlas*. Modrijan izobraževanje.
- Muževič, B. (2021). *Z dežja pod kap. Ljubljana–Beograd–Ljubljana 1985–1990*. Sophia.
- Borak, N., Fischer, J., Perovšek, J., Lazarevič Ž., Dolenc, E., Godeša, B., Gabrič, A., Čepič, Z., Kandus, N., Zemljich, N., Rihtaršič, M. (2005). *Slovenska novejša zgodovina, 1. in 2. del, 1848–1992*. Mladinska knjiga.
- Steiner, M. (2015). *Vojak z zlatimi gumbi*. ZRC SAZU.
- Rapoša, K. (1981). *Stoletje svetovnih vojn*. Cankarjeva založba.
- Meier, V. (1996). *Zakaj je razpadla Jugoslavija*. Znanstveno in publicistično središče.
- Vodopivec, P. (2007). *Od Pohlinove slovnice do samostojne države*. Modrijan.

DRUŽBOSLOVJE 6: SLOVENIJA - SAMOSTOJNA DRŽAVA

SLOVENIJA - SAMOSTOJNA DRŽAVA

Gabrič, A. idr. (2008). *Osamosvojitve Slovenije. Priročnik za učitelje osnovnih in srednjih šol*. Zavod RS za šolstvo.

- Valič Zver, A. (2013). *Demos, slovenska osamosvojitve in demokratizacija*. Študijski center za narodno spravo.
- Hribar, T. (1995). *Slovenci kot nacija: soočanja s sodobniki*. Enotnost.
- Jambreč, P. (1992). *Ustavna demokracija*. Dražavna založba Slovenije.
- Janša, J. (1992). *Premiki: nastajanje in obramba slovenske države*. Mladinska knjiga.
- Judt, T. (2007). *Povojna Evropa 1945–2005*. Mladinska knjiga.
- Ravbar, M. (2021). *Vojna za Slovenijo*.
- Maver, A., Smole, T., Kavka, N. (2024). *Zgodovinski atlas*. Mladinska knjiga.
- Miranda Razpotnik, J. (2024). *Šolski zgodovinski atlas*. Modrijan izobraževanje.
- Borak, N., Fischer, J., Perovšek, J., Lazarevič, Ž., Dolenc, E., Godeša, B., Gabrič, A., Čepič, Z., Kandus, N., Zemljič, N., Rihtaršič, M. (2005). *Slovenska novejša zgodovina, 1. in 2. del, 1848–1992*. Mladinska knjiga.
- Vodopivec, P. (2006). *Od Pohlinove slovnice do samostojne države*. Modrijan.
- Repe, B. (2003). *Rdeča Slovenija. Tokovi in obrazi iz obdobja socializma*. Sophia.
- Pesek, R. (2012). *Osamosvojitvena vlada. Kako so gradili državo*. Mohorjeva.
- Spletni portal 30 let samostojnosti Slovenije: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/zgbhvt0>
- Spletni portal Zbrali smo pogum: <http://www.zbralismopogum.si/>
- Revija *Zgodovina v šoli – Zavod RS za šolstvo*

DRUŽBOSLOVJE 7: ŽIVLJENJE V SKUPNOSTI

IZZIVI SOBIVANJA V DRUŽINAH

- » Reinhard, S. (1998). *Socialna zgodovina družine*. Studia humanitatis.
- » Aries, P. (1991). *Otrok in družinsko življenje v starem režimu*. Studia humanitatis.
- » Sovič, S., Thane, P., Viazso, P. P. (2016). *The history of families and households : comparative European dimensions*. Brill.
- » Vehovar, K. (2010). *Oris vloge in položaja ženske starega Egipta* [Diplomsko delo]. Univerza v Mariboru.
- » Puhar, A. (2004). *Prvotno besedilo življenja – Oris zgodovine otroštva na Slovenskem v 19. stoletju*. Studia humanitatis.

SOCIALIZACIJA OD OTROŠTVA DO STAROSTI

- Addams, J. (2002). *Democracy and Social Ethics*, University of Illinois Press.

Banjac, M., Šipuš, K., Tadič, D., Razpotnik, Š., Novak, M., Lajh, D. in Pušnik, T. (2022). *Izkustveno učenje: od teorije k praksi*. Zavod RS za šolstvo: Fakulteta za družbene vede.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/pbw72cc>

Berger, P. L., in Luckmann, T. (1999). *Družbena konstrukcija realnosti*. Studia humanitatis.

e-učbenik za Sociologijo za srednje šole: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vb05wcr>

Kobal Grum, D., in Musek, J. (2009). *Psihologija osebnosti*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Kobolt, A. (2010). Izstopajoče vedenje, šola, družbeni kontekst. V Kobolt, A. (ur.), *Izstopajoče vedenje in pedagoški odzivi*. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Kompare, A. in Rupnik Vec, T. (2016). *Kako spodbujati razvoj mišljenja. Od temeljnih miselnih procesov do argumentiranja*. Zavod RS za šolstvo.

Kuhar, M. (2011). *Socializacija in identiteta*. Fakulteta za družbene vede.

Marentič Požarnik, B. in Plut Pregelj, L. (2009). *Moč učnega pogovora. Poti do znanja z razumevanjem*. DZS.

Haralambos, M. in Holborn, M. (2005). *Sociologija – teme in pogledi*. DZS.

Rutar Ilc, Z., Rogič Ožek, S., Gramc, J. (2017). *Socialno in čustveno opismenjevanje za boljšo vključenost*. Zavod RS za šolstvo.

Tacol, A. (2011). *(Deset) 10 korakov do boljše samopodobe. Priročnik za učitelje za preventivno delo z razredom: delavnice za mladostnike*. Zavod za zdravstveno varstvo.

Tacol, A., Lekić, K., Konec Juričič, N., Sedlar Kobe, N., in Roškar, S. (2019). *Zorenje skozi To sem jaz: razvijanje socialnih in čustvenih veščin ter samopodobe: priročnik za preventivno delo z mladostniki* (prenovljena 2. izd. priročnika 10 korakov do boljše samopodobe). Nacionalni inštitut za javno zdravje. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/yfn032w>

Ule, M. (2013). *Socialna psihologija: teorije, koncepti, raziskave*. Fakulteta za družbene vede.

VLOGA DRUŽINE, MEDIJEV IN RELIGIJE

Berger, P. (1967). *The Sacred Canopy: Elements of a Sociological Theory of Religion*. – Knjiga ponuja vpogled v to, kako religija vpliva na družbene strukture in vsakdanje življenje.

Coontz, S. (2005). *Marriage, a History: How Love Conquered Marriage*. – Knjiga ponuja zgodovinski pregled družine in zakonskih zvez, kar omogoča razumevanje, kako se je vloga družine spreminjala skozi čas.

Durkheim, E. (1912). *The Elementary Forms of Religious Life*. – Klasično delo o religiji, ki razlaga, kako religiozne prakse krepijo kolektivno zavest in povezanost skupnosti.

Krek, J. (2005). *Skupnost in vzgoja*. Pedagoški inštitut.

Kuhar, M. (2011). *Družina in sodobnost*. Fakulteta za družbene vede.

Livingstone, S. (2009). *Children and the Internet: Great Expectations and Challenging Realities*. – Analiza vpliva medijev, predvsem interneta, na mlade, kar je izjemno pomembno za razumevanje njihove vloge v sodobni družbi.

McQuail, D. (2010). *McQuail's Mass Communication Theory*. – Klasična teorija množičnih medijev, ki pojasnjuje, kako mediji oblikujejo naša prepričanja in vedenje.

Parsons, T. in Bales, R. F. (1955). *Family, Socialization and Interaction Process*. – Delo raziskuje funkcije družine in njen pomen pri socializaciji posameznika.

Petković, B. (2005). *Medijska pismenost*. Mirovni inštitut.

Povezave do videoposnetkov na RTV SLO : <https://cist-hudo.rtvlo.si>

Štuhec, I. (2003). *Religija in etika*. Obzorja.

Tacol, T. (2004). *Družina in vzgoja*.: Zavod za zdravstveno varstvo.

Trstenjak, A. (1996). *Človek in skupnost*. Slovenska matica.

Ule, M. (2008). *Socialna psihologija*. Fakulteta za družbene vede.

Vreg, F. (2004). *Mediji in družba*. Fakulteta za družbene vede.

DRUŽBOSLOVJE 8: POVEZANOST IN RAZLIČNOST PRI SOBIVANJU

DRUŽBENA STRATIFIKACIJA IN NEENAKOSTI V SODOBNIH DRUŽBAH

Spreizer, A. J. (2022). Interkulturni dialog v Sloveniji. *Annales*.

Kirn, A. (2020). *Družbena neenakost in socialna pravičnost*. Fakulteta za družbene vede.

Makarovič, M. (2019). *Socialna stratifikacija in mobilnost*. Fakulteta za uporabne družbene študije.

Komac, M. (2018). *Multikulturnost in sobivanje*. Inštitut za narodnostna vprašanja.

Korošec, V. (2021). *Neenakost v Sloveniji. Analiza in primerjava*. Inštitut za ekonomska raziskovanja.

Renner, T. (2020). *Kultura in družba: perspektive sobivanja*. Znanstvena založba FF.

KULTURA SOBIVANJA

Brodnik, V. idr. (2018). *Spodbujanje razvoja veščin dela z viri s formativnim spremljanjem*. Projekt ATS2020. <https://www.zrss.si/pdf/VescineDela> z viri. Pdf

Council of Europe. (2016). *Competences for democratic culture. Living together as equals in culturally diverse democratic societies.*

Gladek, N. A. (2015). *ABC prostovoljstva v šolah. Priročnik za mentorje in koordinatorje prostovoljcev v šolah.* Slovenska filantropija.

Spreizer, A. J. (2022). *Interkulturni dialog v Sloveniji.* Annales.

Komac, M. (2018). *Multikulturnost in sobivanje.* Inštitut za narodnostna vprašanja.

Peklaj, C., Pečjak, S. (2015). Medvrstniško nasilje v šoli. Filozofska fakulteta.

Predlog programa dela z otroki priseljenci za področje predšolske vzgoje, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja (2018): <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/h7x1msd>

Pevec Semec, K., Kač, L., Šečerov, N., Cajhen, S., Lesničar, Lipavic Oštir, A., Strmčnik, L. (2013). *Psihosocialni odnosi v šoli.* Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Rener, T. (2020). *Kultura in družba: perspektive sobivanja.* Znanstvena založba FF.

Rutar Ilc, Z., Rogič Ožek, S., Gramc, J. (2017). *Socialno in čustveno opismenjevanje za boljšo vključenost.* Zavod RS za šolstvo.

Slavin, R. E. (2013). *Sodelovalno učenje: kaj naredi skupinsko delo uspešno?.* Zavod RS za šolstvo.

Pečjak, S. (2014). Upoštevanje čustvenih vidikov za celovitejše omejevanje medvrstniškega nasilja v šoli. *Vzgoja in izobraževanje.* 46(3-4), 5–12.

Zavod RS za šolstvo. (2017). *Vključujoča šola: priročnik za učitelje in strokovne delavce.*

Vogrinič Čačinović, G. (2008). *Soustvarjanje v šoli. Učenje kot pogovor.* Zavod RS za šolstvo.

DRUŽBOSLOVJE 9: DRUŽBA IN DEMOKRATIČNO SODELOVANJE

DRUŽBA IN DEMOKRATIČNO SODELOVANJE

Bevc, V., Štraser, N. (2018). *Spodbujanje razvoja veščin sodelovanja in komuniciranja s formativnim spremljanjem. Mednarodni projekt Assessment of Transversal Skills – ATS2000.* Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/er83s5h>

Cunk, K. in Tratnik, V. (2015). *Aktivno vključevanje učencev. Priročnik za učitelje.* Kulturno izobraževalno društvo Pina.

Deutsch, T., Kolar, M. (2009). *Interesne dejavnosti kot priložnost za odpiranje šol v okolje.* Zavod RS za šolstvo.

Hattie, J. (2009). *Visible Learning.* Routledge.

Državni zbor RS. (2024). *Peticije.* [PETICIJE \(dz-rs.si\)](https://peticije.dz-rs.si)

Haček, M. (2020). *Aktivno državljanstvo in demokratično sodelovanje*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Kompare, A., Rupnik Vec, T. (2016). *Kako spodbujati razvoj mišljenja? Od temeljnih miselnih procesov do argumentiranja*. Zavod RS za šolstvo.

Kustec, S. (2021). *Participacija in demokratične prakse*. Fakulteta za družbene vede.

Lukšič, I. (2019). *Demokracija in civilna družba*. Fakulteta za družbene vede.

Moravec, B., Slavič Kumer, S., Čampelj, B. in Erčulj, J. (2022). *Reševanje avtentičnih problemov in razvijanje prečnih veščin po konceptu projekta ATS STEM. Priročnik za učitelje*. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/l5yh311> (15. 9. 2022).

Pušnik, T. (2016). *Mobilna Evropska unija*. Fakulteta za družbene vede.

Rupnik Vec, T., Kompare, A. (2006). *Kritično mišljenje v šoli. Strategije poučevanja kritičnega mišljenja*. Zavod RS za šolstvo.

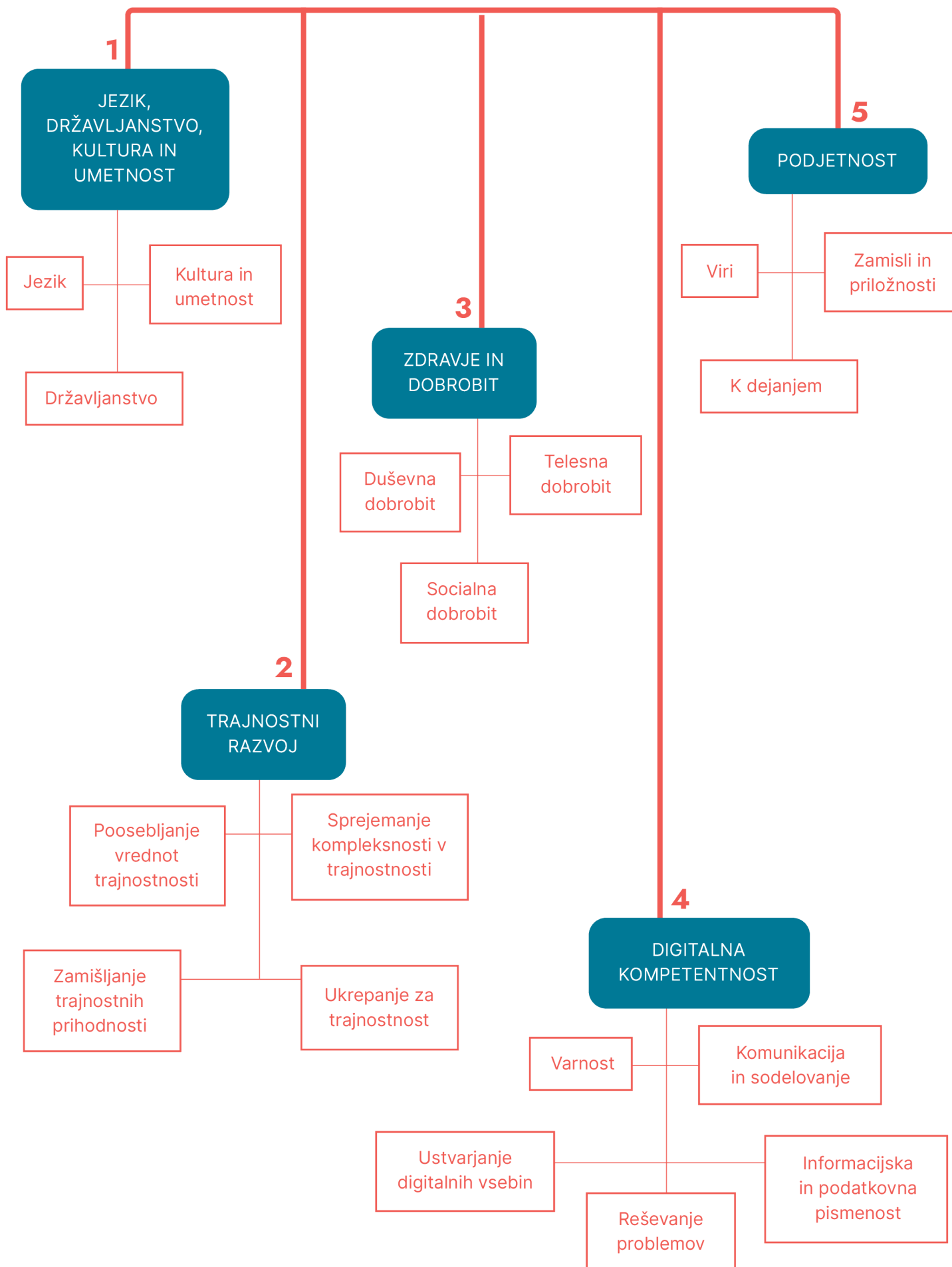
Rupnik Vec, T., Mikeln, P., Gros, V., Drnovšek, M. (2018). *Spodbujanje razvoja veščin kritičnega mišljenja s formativnim spremljanjem. Mednarodni projekt Assessment of Transversal Skills – ATS2000*. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vlr2ryq>

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega. itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družben položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznavna raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.) tako, da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepoznavava avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednost zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev. 5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva. 5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog. 5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti. 5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju). 5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost). 5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt. 5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidnim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši. 5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami. 5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev. 5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. 5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. 5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.